

025.523
ร.34.ก
ร.3

การรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา

ปริญญานิพนธ์

ของ

รัชนี้ย์ ศรีศักดิ์ดา

23 ส.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ตุลาคม 2538

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

196967

การรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

ของ

รัชนิย์ ศรีศักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ตุลาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทต่างๆ - ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ ต่างกัน และเพื่อเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ประชาชนรับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์ในระดับมาก รองลงมา คือ สื่อวิทยุวารสารและหนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อหอกระจายข่าว และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ตามลำดับ
2. ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อ พบว่า ประชาชนที่รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในระดับมากและระดับปานกลาง จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจในระดับปานกลาง และจากสื่อบุคคลในระดับมาก มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ
3. เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศต่างกัน จำแนกตามสื่อประเภทต่างๆ พบว่า
 - 3.1 ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 1 และข้อ 2
 - 3.2 ประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 3 และข้อ 4

3.3 ประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อบุคคล และสื่อกระจายข่าว ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 4 และข้อ 6

4. เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 7

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการวิจัย พบว่า สื่อบุคคล สื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างได้รับสารนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่สื่อทั้งสองประเภท ส่งผลให้ประชาชน มีความรู้ในระดับมาก ดังนั้นรัฐบาลควรสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา ช่วยกันจัดอบรมส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

2. ผลจากการวิจัย พบว่า สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับสารนิเทศในระดับมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ควรที่จะมีการปรับปรุงหรือเพิ่มปริมาณของรายการที่มีเนื้อหาในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ออกเผยแพร่โดยใช้สื่อโทรทัศน์ให้มากยิ่งขึ้น

ENVIRONMENTAL CONSERVATION ACCESSES THROUGH MEDIA OF COASTAL
SONGKHLA LAKE DWELLERS IN CHANGWAT SONGKHLA

AN ABSTRACT

BY

RATCHANEE SRISAKDA

Presented in Partial Fullfillment of requirements for the Master
of Arts degree in Library and Information Science
at SrinakharinwirotUniversity

October 1995

This is a study of the people's level of reception of information on environmental conservation through various media and the knowledge of environmental conservation of the people with different levels of environmental information reception. The study also made comparisons of environmental conservation knowledge of the people with different levels of environmental information reception and of the people with the highest level of information reception from each medium.

The results of the study reveal the following :

1. The hierarchy of media of information reception of the people along the coast of Songkhla Lake, in descending order, was television, radio, periodicals and newspapers, persons, broadcast towers, and leaflets, respectively.

2. As a whole, the level of environmental knowledge of the people was moderate.

3. Comparisons of the people's knowledge on environmental conservation by media type reveal the following :

3.1 There was no significant difference in the knowledge on environmental conservation of the people with different levels of information reception from television and radio, a finding which contracts Hypothesis No. 1 and No. 2.

3.2 There was a significant difference at the level of .01 regarding the knowledge on environmental conservation of the people with different levels of information reception from periodicals and newspapers and leaflets, a finding which in agreement with Hypothesis No. 3 and No. 4.

3.3 There was a significant difference at the level of .05 regarding the knowledge on environmental conservation of the people with different levels of information reception from persons and broadcast towers, a finding which in agreement with Hypothesis No. 5 and No. 6.

4. There was a significant difference at the level of .05 regarding the environmental conservation knowledge of groups of people with a highest degree of information reception from each medium reveal, a finding which in agreement with Hypothesis No. 7

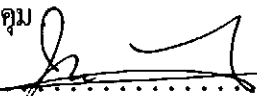
Suggestion :

1. The results of the study show that persons and periodicals and newspapers are the media least received by the people but provide the highest degree of environmental knowledge to the people. Therefore, the government should support both public and private organizations, particularly educational institutions, by giving training their personnel on the environmental knowledge so that they in turn pass on their knowledge to the people.

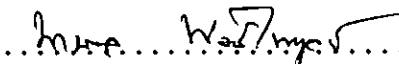
2. the results of the study show that television is the medium most frequently received by the people. Therefore, the government should encourage both the public and private organization to impart more environmental conservation knowledge through television.

คณะกรรมการควบคุมและกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

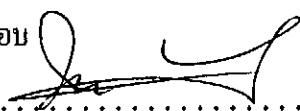
..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา)

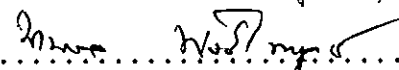
..... กรรมการ

(อาจารย์ณงนวล พงษ์ไพบูลย์)

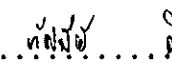
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา)

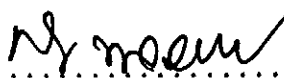
..... กรรมการ

(อาจารย์ณงนวล พงษ์ไพบูลย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ทัศนีย์ อินทรประสิทธิ์)

บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่.../2...เดือน...๑๑/๓...พ.ศ.2538

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก รศ.พว. พันธุ์เมฆา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ นงนวล พงษ์ไพบูลย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนเป็นผลให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทัศนีย์ อินทรประสิทธิ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ คณาจารย์ผู้สอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้และแนวคิดต่างๆ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

กราบขอบพระคุณ ดร.สมศักดิ์ โชคนุกูล รศ.ประมาณ เทพสงเคราะห์ และอาจารย์สมบัติ เทพรส ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้คำแนะนำต่างๆ มาโดยตลอด

กราบขอบพระคุณ "หลวงปู่พระธรรมเสนานี (ดร.เจียม กุลละวณิชย์)" ที่ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

กราบขอบพระคุณประชาชนที่อาศัยอยู่ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่ให้ความร่วมมือในการหาข้อมูลต่างๆ ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ รวมทั้งผู้ช่วยวิจัย ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

รัชนี ศรีศีกดา

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	สารนิเทศ.....	7
	ความหมายของสารนิเทศ.....	7
	ความสำคัญของสารนิเทศ.....	8
	การสื่อสาร.....	9
	ความหมายของการสื่อสาร.....	9
	องค์ประกอบของการสื่อสาร.....	10
	ความสำคัญของการสื่อสาร.....	10
	ประเภทของการสื่อสาร.....	10
	สื่อ.....	11
	ความหมายของสื่อ.....	11
	ประเภทของสื่อ.....	11
	บทบาทของสื่อต่องานส่งเสริมและเผยแพร่สารนิเทศ.....	13
	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	14
	ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	16

แนวคิดและหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	16
วิธีการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	17
สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัดสงขลา	19
สภาพทรัพยากรของทะเลสาบสงขลาและปัญหา	20
การให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
งานวิจัยในต่างประเทศ	24
งานวิจัยในประเทศ	25
 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	 29
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	33
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	 36
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	36
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 54
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	54
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	54
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	55
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	56
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	58

ข้อเสนอแนะทั่วไป	63
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย	71
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ	74
ภาคผนวก ค รายชื่อหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	83
ประวัติย่อของผู้วิจัย	86

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	30
2	คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	38
3	ระดับการรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา.....	39
4	ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา จำแนกตามประเภทของสื่อ.....	40
5	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อโทรทัศน์ต่างกัน.....	42
6	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อวิทยุต่างกัน.....	43
7	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างกัน.....	44
8	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างกันเป็นรายคู่.....	45
9	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างกัน.....	46
10	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างกันเป็นรายคู่.....	47
11	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อบุคคลต่างกัน.....	48

12	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อหลากหลายกันเป็นรายคู่.....	49
13	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อกระจายข่าวต่างกัน.....	50
14	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ จากสื่อกระจายข่าวต่างกันเป็นรายคู่.....	51
15	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มี ระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท.....	52
16	เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับ การรับสารนิเทศ ในระดับมากต่างกันเป็นรายคู่.....	53

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในอดีตที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเกิดจากการกระทำของมนุษย์อย่างค่อยเป็นค่อยไป ธรรมชาติสามารถปรับตัวเองได้ จึงไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมากนัก แต่เมื่ออย่างเข้าสู่ "ยุคของการพัฒนา" มนุษย์ได้นำเอาทรัพยากรมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีโดยขาดการอนุรักษ์ควบคู่กันไป จึงทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นมากมาย เช่น ปัญหาทรัพยากรร่อยหรอ (Resource Depletion) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Pollution) (สุรัชย์ คมมานนท์, 2531 : 3)

จากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ทั่วโลกให้ความสนใจ เพื่อให้ชาวโลกตระหนักและร่วมกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม องค์การสหประชาชาติ จึงกำหนดให้ วันที่ 5 มิถุนายน เป็น "วันสิ่งแวดล้อมโลก" สำหรับประเทศไทย รัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวเช่นกัน จึงได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตลอดจนแต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ซึ่งทำหน้าที่ในการศึกษาวิเคราะห์สถานะและคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายวางแผน ส่งเสริมอนุรักษ์ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2530 : 11) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 รัฐบาลได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น จึงดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพราะผลของการให้การศึกษา และการให้ความรู้ความเข้าใจนั้น สามารถทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกแห่งความรับผิดชอบร่วมกันทางด้านสิ่งแวดล้อมได้ในทิศทางที่ดีและถูกต้อง ซึ่งนับเป็นวิธีทางหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2523 : 148)

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่มีภารกิจด้านบริการวิชาการ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาสภาพสังคมสารสนเทศและสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่จะ เป็นฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการแก้ไขปัญหาสังคมต่างๆ (ทบทวนมหาวิทยาลัย. 2533 : 7) และห้องสมุดในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรวิชาความรู้ เป็นพลังสำคัญในการช่วยส่งเสริม และสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีบทบาทสำคัญในการช่วยปลูกฝังสามัญสำนึกและหน้าที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น นิทรรศการ การอบรม-อภิปรายให้ความรู้ โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนช่วยกันรณรงค์ป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในชุมชน (วิชาดา สุคันธรัต. 2534 : 18)

ในช่วงปี พ.ศ. 2527-2528 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้ดำเนินการพัฒนาผู้นำทะเลสาบสงขลา และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ได้กำหนดให้จังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลักของการพัฒนาและเป็นเมืองท่าของภาคใต้ จึงส่งผลให้จังหวัดสงขลามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ขาดความระมัดระวัง จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดสงขลามากมาย เช่น ปัญหาการร่อยหรอหรือเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลน แร่ธาตุ ฯลฯ ปัญหามลพิษ ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ขยะมูลฝอย เป็นต้น (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคใต้. 2536 : 3)

จากสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา นับเป็นปัญหาใหญ่และเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวม การแก้ปัญหาจึงต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี โดยการใช้การศึกษา การประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นด้วย ซึ่งปัจจุบันการใช้การศึกษาและการเผยแพร่สารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก็มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการอยู่แล้ว รวมทั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ ภาคใต้ โดยคณาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ นิสิตนักศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสำนักหอสมุดกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดสงขลา ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่สารนิเทศโดยการใช้สื่อประเภทต่างๆ มากมายเพื่อให้ประชาชนได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับ

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเกิดความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน แต่ระยะเวลาที่ดำเนินการที่ผ่านมา ยังไม่มีการประเมินว่าประชาชนได้รับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ ในปริมาณมากน้อยเพียงใด และประชาชนมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับใด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการรับสารนิเทศกับระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา เพื่อทำให้ทราบถึงระดับการรับสารนิเทศและระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งจะ เป็นประโยชน์สำหรับห้องสมุด และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการและปรับปรุงการเผยแพร่สารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในที่สุด

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ ต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงระดับของการรับสารนิเทศ ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา จากสื่อประเภทต่างๆ และทำให้ทราบว่าสื่อสารนิเทศประเภทใด ที่สามารถช่วยให้ประชาชนได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับมาก นอกจากนี้ จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของระดับการรับสารนิเทศกับระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบ

สงขลาอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดและหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาผลิตสื่อหรือเลือกใช้สื่อ เพื่อการจัดการและปรับปรุงการเผยแพร่สารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา จาก 6 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอระโนด อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสตงพระ อำเภอสิงหนคร และอำเภอกระแสสินธุ์ นับจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ติดทะเลสาบได้ประมาณ 102 หมู่บ้าน ซึ่งมีประชากรรวมประมาณ 60.000 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา จาก 6 อำเภอ สุ่มมา 42 หมู่บ้าน ละ 10 คน จำนวน 420 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ประเภทของสื่อ ได้แก่

3.1.1.1 โทรทัศน์

3.1.1.2 วิทยุ

3.1.1.3 วารสารและหนังสือพิมพ์

3.1.1.4 สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (จุลสาร, แผ่นปลิว, แผ่นพับ, โบสเตอร์ ฯลฯ)

3.1.1.5 สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน (เจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคใต้, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พัฒนาการ, กลุ่มชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ)

3.1.1.6 หอกระจายข่าว

3.1.2 ระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากสื่อแต่ละประเภท ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

3.2 ตัวแปรตาม คือ ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สื่อสารนิเทศ หมายถึง สิ่งที่นำความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปยังประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งสื่อออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) โทรทัศน์ 2) วิทยุ 3) วารสารและหนังสือพิมพ์ 4) สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (จุลสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว, โบสเตอร์ ฯลฯ) 5) สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชน (เจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคใต้, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พัฒนาการ, กลุ่มชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษา) 6) หอกระจายข่าว
2. ระดับการรับสารนิเทศ หมายถึง ความมาก-น้อยของการได้รับสารนิเทศจากสื่อแต่ละประเภทเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะให้ผู้ตอบประเมินตนเองว่าได้รับสารนิเทศระดับใด ใน 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย
3. ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาครอบคลุมในเรื่องทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรประมง ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบทดสอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปลายเปิดและแบบถูก-ผิด ประมาณ 30 - 40 ข้อ
4. ประชาชน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ใน 6 อำเภอในเขตจังหวัดสงขลา คือ อำเภอเมือง อำเภอระโนด อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสทิงพระ อำเภอสิงหนครและอำเภอกระแสสินธุ์ ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี และสามารถให้ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อโทรทัศน์ ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
2. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อวิทยุ ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

3. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
4. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
5. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
6. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อหอกระจายข่าวต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
7. ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับมาก จากสื่อแต่ละประเภท แตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สารนิเทศ
2. การสื่อสาร
3. สื่อ
4. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
5. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัดสงขลา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สารนิเทศ

ความหมายของสารนิเทศ

คำว่า "สารนิเทศ" เป็นคำที่ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติจากคำว่า "Information" ซึ่งมีความหมายเดียวกับ คำว่า ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อเสนอแนะ สารสนเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2532 : 50) มีนักวิชาการให้คำนิยามของสารนิเทศไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

แม้นมาส ชวลิต (2528 : 5) กล่าวว่า สารนิเทศ หมายถึง ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล ที่มีผู้ทำให้เกิดขึ้นแล้วเก็บรวบรวมไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่นใช้คำพูด ภาพเขียนหรือเก็บไว้ในรูปแบบที่ไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่า ต้องใช้เครื่องแสดงเพื่อส่งต่อหรือกระจายไปสู่ผู้ที่ต้องการได้

ชุดิมา สัจจามันท์ (2530 : 37) กล่าวว่า สารนิเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อเสนอแนะ สารสนเทศ ทั้งในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ วัสดุทัศนวัสดุ และวัสดุย่อส่วน เพื่อใช้ประโยชน์ทางการสื่อสารและการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งส่วนบุคคลและสังคม

ฮาร์รอด (Harrod. 1987 : 381) กล่าวว่า สารนิเทศ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลในรูปแบบที่กว้างขวาง บันทึกในกระดาษ หรือสื่ออื่นๆ และสามารถทำการสื่อสารได้

พว พันธ์เมฆา (2535 : 1) กล่าวว่า สารนิเทศ คือ ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ความคิด ข้อเท็จจริง ที่ได้มีการบันทึกไว้ในสื่อหรือทรัพยากรสารนิเทศแบบต่างๆ ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามต้องการ

จากคำนิยามดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า สารนิเทศ คือ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อสนเทศความคิด ข้อเท็จจริง ที่มีการบันทึกไว้ในรูปแบบของสื่อ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ตามความต้องการของส่วนตัวและสังคม

ความสำคัญของสารนิเทศ

สารนิเทศมีความสำคัญและมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของสังคมปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในยุคที่เรียกว่า ยุคข่าวสาร (Information Age) ทั้งนี้เพราะ สารนิเทศเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เราจะได้เห็นว่า บุคคล หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนจำเป็นต้องใช้สารนิเทศอยู่ตลอดเวลา แต่จะเป็นสารนิเทศด้านใด มีความลึกซึ้งเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับลักษณะหน้าที่ ภารกิจของหน่วยงาน หรือบุคคลนั้นๆ (พว พันธ์เมฆา...2535 : 2) นอกจากนี้ แม้นมาส ขวลิต (2532 : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสารนิเทศไว้ว่า

1. สารนิเทศทำให้บุคคลสามารถ

1.1 เรียนรู้ที่จะนำไปต่อสู้และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ประกอบการทำงาน เพื่อดำรงชีวิต

1.2 สามารถต่อสู้กับความไม่รู้ ความงมงาย และความหวาดกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว เป็นคนฉลาด เกิดความรู้ความเข้าใจธรรมชาติแวดล้อมตนเอง และเพื่อนบ้าน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน

1.3 แก้ปัญหาได้ มีการตัดสินใจที่ถูกต้องและรอบคอบ

1.4 สร้างความเจริญทางจิตใจ สงบเยือกเย็น ควบคุมอารมณ์อันไม่พึงประสงค์

2. สารนิเทศมีความสำคัญต่อสังคม คือ

2.1 ก่อให้เกิดการศึกษาซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาสังคม

2.2 รักษาไว้และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและสติปัญญา

2.3 เสริมสร้างความรู้ ความสามารถของสังคมทางด้านเทคโนโลยีและวิชาการ

ต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานจำเป็นต่อการพัฒนาสังคม

3. การขาดสารนิเทศทำให้เกิดความงัวเงลา ยากไร้ หิวโหย และล้มล้างในการพัฒนา

ดังได้กล่าวมาแล้ว สารนิเทศ นับว่ามีความสำคัญที่ช่วยในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการต่างๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง จากองค์กรหนึ่งไปสู่อีกองค์กรหนึ่ง หรือจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดแนวคิดและแนวทางการเริ่มต้นงานใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ประเทศที่เจริญแล้วต่างตระหนักถึงความสำคัญของสารนิเทศ และส่งเสริมให้มีการนำสารนิเทศไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง

การสื่อสาร

การสื่อสารหรือการติดต่อสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ทักษะความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง หรือจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง เพื่อให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและดำรงชีวิตอยู่ได้ (Edward: 1967 : 28)

ความหมายของการสื่อสาร

คำว่า การสื่อสาร (Communication) มาจากศัพท์ภาษาละตินว่า "Communis" หมายถึง "ความเหมือนหรือร่วมกัน" นั่นก็คือ เมื่อเราทำการสื่อสารก็หมายถึงว่าเราพยายามสร้างความร่วมกันในบางสิ่งบางอย่างกับใครคนใดคนหนึ่ง เพื่อพยายามแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิด หรือเจตคติ ซึ่งความหมายของการสื่อสารได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ดิเรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ (2529 : 1) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมและประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมาย

ชวรัตน์ เชิดชัย (2527 : 21) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ การปรับหรือทำให้ผู้รับข่าวสารและผู้ส่งสารมีความลงรอยกันเกี่ยวกับข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่ง

มิลเลอร์ (Miller. 1988 : 6) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง การส่งข้อมูล ความคิด และเจตคติ จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง

เอจี (Agee. 1988 : 34) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง การส่งข้อมูล ความคิด ทรรศนคติ-จากคนหนึ่งไปสู่คนอื่น

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรม การถ่ายทอด ข้อมูล ความคิด เจตคติ จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เพื่อการเข้าใจร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร

องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ได้แก่ แหล่งสาร (Sources) สาร (Message) ช่องสาร (Channels) หรือสื่อ (Media) และผู้รับสาร (Reciever) ซึ่งในกระบวนการสื่อสารนั้น ช่องทางการสื่อสารมีความสำคัญยิ่งในการที่จะเป็นตัวกำหนดว่า ช่องทางการสื่อสารประเภทใดที่ผู้ส่งสารจะใช้ เพื่อก่อให้เกิดผลสำเร็จในอันที่จะทำให้เกิด ความรู้ ทรรศนคติ และ พฤติกรรมแก่ผู้รับสาร ในทางที่ปรารถนาได้ (Rogers and Svenning. 1969 : 124-125).

ความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสาร เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกควบคู่กับพฤติกรรมอื่นๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต การสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อทุกคน เพราะการสื่อสารสามารถทำให้คนเรา เข้าใจกันและอยู่ร่วมกันได้ ดังที่ บรมะ สตะเวทิน (2529 : 69) ได้สรุปความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อมนุษย์ไว้ 5 ประการ คือ

1. ความสำคัญต่อความเป็นสังคม
2. ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน
3. ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ
4. ความสำคัญต่อการปกครอง
5. ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ

ประเภทของการสื่อสาร

ธนวดี บุญสื่อ (2531 : 18) ได้แบ่งประเภทของการสื่อสารออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การสื่อสารภายในแต่ละบุคคล (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารของคนคนหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง เช่น ความคิด การพูดกับตัวเอง เป็นต้น
2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารแบบตัวต่อตัว การสื่อสารชนิดนี้จะมีปฏิริยาสะท้อนกลับ และมีอิทธิพลอย่างมากในกระบวนการ

3. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) หมายถึง การส่งข่าวไปสู่คนจำนวนมาก โดยอาศัยเครื่องมือ คือ สื่อมวลชน (Mass Media) ผู้รับสารของการสื่อสารมวลชนเป็นกลุ่มคนที่ไม่สามารถจำกัดจำนวน กำหนดลักษณะของผู้รับได้ อาจจะอยู่ในที่ต่างๆ สำหรับสื่อมวลชนที่ใช้เป็นเครื่องมือ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นิตยสารและวารสาร

สื่อ

ในกระบวนการสื่อสาร การที่จะสื่อสารนิเทศต่างๆ ไปสู่ผู้รับนั้น มักจะไม่ประสบผลสำเร็จ ถ้าไม่อาศัยช่องทางในการสื่อสารเป็นตัวประกอบ ซึ่งช่องทางในกระบวนการสื่อสารในที่นี้ ก็คือ สื่อชนิดต่างๆ ที่จะเป็นตัวนำสารที่ต้องการส่งไปสู่ผู้รับได้

ความหมายของสื่อ

คำว่า "สื่อ" มาจากภาษาอังกฤษว่า "Media" หรือ "Medium" ซึ่งพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 (2531 : 539) ให้ความหมายของสื่อ ไว้ว่า

สื่อ (กริยา) หมายถึง ทำการติดต่อให้ถึงกัน ชักนำให้รู้จักกัน

สื่อ (นาม) หมายถึง ผู้หรือสิ่งของที่ทำให้การติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน

ในศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน (2528 : 3-4) ได้กล่าวถึงสื่อ ในกระบวนการสื่อสาร ว่า สื่อ หมายถึง

1. วิธีการลงรหัสและถอดรหัสข่าวสาร (Mode of Encoding and Decoding Message)

2. พาหนะที่นำข่าวสาร (Message - Vehicles)

3. ตัวที่นำพาหนะนั้นไป (Vehicles - Carriers)

จากนิยามดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า สื่อ คือ ตัวกลางหรือพาหนะ ซึ่งจะนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารนั่นเอง

ประเภทของสื่อ

ในกระบวนการสื่อสาร จำเป็นต้องใช้สื่อเป็นเครื่องมือ เพราะสื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร สื่อจะเป็นตัวนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งสื่อแต่ละชนิดจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป ดังนั้น ประสิทธิภาพของสื่อย่อมมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของ

การสื่อสาร ที่มุ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ความรู้ เจตคติของผู้รับสาร โดยทั่วไป เราสามารถแบ่งสื่อออกเป็น 3 ประเภท คือ สื่อบุคคล (Personnel Media) 2) สื่อมวลชน (Mass Communication) 3) สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media)

1. สื่อบุคคล (Personnel Media) หมายถึง ตัวคนที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับในลักษณะเผชิญหน้า ซึ่งการใช้สื่อบุคคล สามารถกระทำได้ในลักษณะการสนทนากับผู้รับเพียงคนเดียว หรือในรูปของการประชุมสัมมนา ซึ่งสมาชิกกลุ่มผู้รับสารมากกว่า 1 คน สื่อบุคคล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เป็นต้น ซึ่งการใช้สื่อบุคคลในกระบวนการสื่อสารก่อให้เกิดผลดี คือ

1.1 สามารถนำข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ไปสู่ประชาชนได้โดยตรง ผู้ส่งสารสามารถทราบปฏิกิริยาสะท้อนกลับของผู้รับสารได้

1.2 สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเปลี่ยนเจตคติที่ฝังลึกได้

1.3 ในการเผยแพร่ข่าวสาร สามารถปรับที่ยึดหยุ่นเข้ากับผู้รับสารเป็นรายๆ ได้

1.4 ทำให้ผู้รับสารที่ตัดสินใจทำตามคำแนะนำของผู้ส่งสาร มีความรู้สึกมั่นใจในสิ่งที่ได้กระทำ จากการที่ผู้ส่งสารเห็นชอบด้วยกับการตัดสินใจของผู้รับสาร

2. สื่อมวลชน (Mass Communication) หมายถึง สื่อที่สามารถส่งข่าวสารไปสู่ผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาเดียวกัน โดยผ่านสิ่งพิเศษที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่ง อับสร เสถียรทิพย์ (2534 : 23-24) ได้สรุปถึงคุณสมบัติของสื่อมวลชนได้ดังนี้

2.1 สามารถเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ผู้รับจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว

2.2 สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ฝังลึกได้

2.3 สามารถเพิ่มความรู้ให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี

2.4 สามารถสร้างบรรยากาศที่จะทำให้เกิดการพัฒนา

2.5 ช่วยเสริมสร้างสถานภาพให้กับบุคคล

2.6 ช่วยเสริมการตัดสินใจของบุคคล

2.7 ทำหน้าที่ในการให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

2.8 ทำหน้าที่ขยายทัศนวิสัย โลกทัศน์ของประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media) หมายถึง สื่อที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในการสื่อสารโครงการ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ กลุ่มผู้รับสารและวัตถุประสงค์ของการสื่อสารมีลักษณะที่ชัดเจนแน่นอน บุญศรี ปราณศักดิ์. ศิริพร จิรวัดน์กุล. 2534 :

23) สื่อประเภทนี้ ได้แก่ จุลสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ โบสเตอร์ วิทยุเสียงตามสาย หรือ หอกระจายข่าว เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติของสื่อเฉพาะกิจมีดังนี้

3.1 เป็นสื่อที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา สถานที่

3.2 เป็นสื่อที่บรรจุรายละเอียดของข่าวสารได้ตามที่ผู้ส่งสารกำหนด

3.3 เป็นสื่อที่มีความคงทนถาวร สามารถเก็บไว้ศึกษาค้นคว้า อ้างอิงและเผยแพร่ต่อไปยังผู้อื่นได้

การจัดแบ่งประเภทของสื่ออื่น ๆ ยังมีนักวิชาการได้แบ่งออกไปอีกมากมาย แต่สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งสื่อออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. โทรทัศน์

2. วิทยุ

3. วารสารและหนังสือพิมพ์

4. สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (จุลสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว, โบสเตอร์ ฯลฯ)

5. สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน

6. หอกระจายข่าว

บทบาทของสื่อต่องานส่งเสริมและเผยแพร่สารนิเทศ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ในกระบวนการสื่อสาร สื่อมีบทบาทสำคัญมาก ซึ่ง ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 50-54) ได้สรุปบทบาทของสื่อต่องานส่งเสริมและเผยแพร่สารนิเทศไว้ดังนี้

1. ช่วยกระจายข่าวสารต่างๆไปยังบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ในเวลาอันรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ซึ่งทำให้ประชาชนมีหูตาสว่างกว้างไกลออกไป

2. ทำหน้าที่ในการปลูกฝังความสำนึก ความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์กันในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ สร้างความเข้าใจและร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. สื่อมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ประชาชน เป็นการยกระดับความรู้ให้สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้

4. สื่อมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดวิทยาการ

และประสบการณ์ต่างๆ แม้ว่าจะอยู่ห่างไกลกันเพียงใดก็ตาม

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์จนมนุษย์แทบไม่รู้สึกรว่าทรัพยากรเหล่านี้มีอยู่และ เป็นประโยชน์ต่อชีวิต ดังนั้นในบางครั้งมนุษย์จึงใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อสนองความต้องการของตนเองอย่างพลิดพลิน จนลืมไปว่าทรัพยากรเหล่านั้นหมดไปหรือเสื่อมโทรมลง จนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประเทศทั่วโลกกำลังประสบอยู่ ซึ่ง วิชัย เทียนน้อย (2533. 12-16) ได้สรุปถึงสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ไว้ดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ในระยะแรกๆ ที่มนุษย์เข้าครอบครองพื้นโลกนั้น ปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติมีมากกว่าจำนวนประชากรมาก การประกอบอาชีพจะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีวิต เช่น การล่าสัตว์ การจับปลา การหาของจากป่า ฯลฯ ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จึงทำให้มีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม ฯลฯ ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติบางแห่งจึงถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง
2. การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ การเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชากรสูงตามไปด้วย มีการบริโภคทรัพยากรเกินกว่าความเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิตมีความต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกนานาชนิด ทั้งปริมาณและคุณภาพ จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกเร่งมาใช้เพื่อการดังกล่าวเพิ่มมากยิ่งขึ้น และสิ้นเปลืองไปก่อนเวลาอันสมควร
3. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านดังกล่าวทำให้มีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง มนุษย์จึงนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตด้วยความประมาท เช่น ใช้เลื่อย จักร ในการตัดโค่นต้นไม้ ใช้อาวุธสงครามล่าสัตว์ป่า ฯลฯ
4. ประชากรขาดความรู้และมีความเชื่อที่ผิด ทรัพยากรธรรมชาติจำนวนไม่น้อยถูกทำลายไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เกษตรกรไถพรวนดินผิวดันตั่วไว้สำหรับทำการเพาะปลูก ซึ่งทำให้ขุยมันทรีย์และความชื้นในดินเสียไป เป็นต้น
5. เพื่อกำหนดหนทางการ นับเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มาซึ่งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

เช่น การล่าสัตว์ของชาวเมืองเพื่อความสนุกสนาน และต้องการส่วนใดส่วนหนึ่งมาใช้ประโยชน์เท่านั้น เช่น การล่าช้างป่าเพื่อเอางา ช่างกวางเพื่อต้องการเขา เป็นต้น

6. การสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การตัดถนน การสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าและการชลประทาน และการจัดตั้งหมู่บ้านแบบนิคมสร้างตนเองสิ่งก่อสร้างเหล่านี้เมื่อดำเนินการจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

7. สงครามและความขัดแย้งระหว่างประเทศ นอกจากจะสูญเสียทรัพยากรมนุษย์และทรัพย์สินจำนวนมากแล้ว ทรัพยากรต่างๆ ถูกนำมาใช้เพื่อการสงครามอย่างมากมาย เช่น แร่เชื้อเพลิง เหล็ก ก๊าซธัน อะลูมิเนียม เป็นต้น

8. การดำเนินนโยบายของรัฐบาล สาเหตุนี้นับเป็นสาเหตุสำคัญเพราะนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล แต่ละสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด แม้ว่ารัฐจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือ และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติชนิดนั้นๆ แล้วก็ตาม งบประมาณที่รับผิดชอบเหล่านั้นกลับไปแสวงหาผลประโยชน์เสียเอง จึงทำให้กฎหมายที่มีอยู่ขาดความศักดิ์สิทธิ์

9. ขาดการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากจะช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ยังช่วยในการเตือนให้เห็นถึงภัยอันตรายที่ได้รับจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งการประชาสัมพันธ์นั้นต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อาจจะออกมาในรูปของเอกสาร แผ่นพับ วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

10. แรงกระตุ้นทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น การบีบบังคับทางเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันให้คนบางกลุ่มฉวยโอกาสกอบโกยผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

จากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจากสาเหตุใดก็ตาม แต่มีวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดการสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการรวมคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ "การอนุรักษ์" และ "สิ่งแวดล้อม" ได้คำว่า "การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม" ซึ่งได้มีผู้ให้คำนิยามไว้อย่างต่าง ๆ กัน ดังนี้

เกษม จันทรักษ์แก้ว (2530 : 104-105) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้สิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่คุณภาพของการมีชีวิตรอยู่อย่างดีตลอดไปสำหรับมนุษย์

เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2528 : 9) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การสร้างสรรค์ การควบคุม การสงวนรักษาไว้ การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน การทดแทน และการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต

นาท ตันทวีรุฬห์ (2519 : 97) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การนำเอาสิ่งแวดล้อมมาใช้โดยประหยัดและได้รับประโยชน์สูงสุดด้วยการคำนึงถึงอนาคต

สมศักดิ์ โชคบุญกุล (2531 : 14) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การระวังป้องกัน และการรู้จักใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด เพื่อให้ได้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมมากที่สุดและนานที่สุด

จากนิยามดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การสร้างสรรค์ การควบคุม การส่งเสริม การสงวนรักษาไว้ และการนำสิ่งแวดล้อมมาใช้อย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อมนุษย์ตลอดไป

แนวคิดและหลักการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เนื่องจากมนุษย์ เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น มีผลสะท้อนกลับมาสู่ตนเองและชุมชน ดังนั้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มนุษย์จะต้องร่วมมือกันแก้ไข แต่ปัจจุบันมนุษย์ส่วนใหญ่ ยังไม่สนใจ และตระหนักถึงภัยอันตรายอันเกิดจากการขาดความรู้ ขาดการปลูกฝังเจตคติที่ดี ขาดการส่งเสริมการให้การศึกษาตลอดจนการเผยแพร่ข่าวสารของรัฐ ดังนั้นการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดผลนั้น ได้มีผู้ให้แนวคิดและหลักการต่างๆ ไว้แตกต่างกันไปดังนี้

เกษม จันทรักษ์แก้ว และประพันธ์ โภยสมบูรณ์ (2525 : 13-14) ให้หลักการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

1. ต้องใช้อย่างฉลาดรอบคอบ คือ พิจารณาถึงผลได้ผลเสีย ความขาดแคลนในอนาคต

2. ประหยัดของที่หายาก ถ้าใช้ก็ต้องใช้อย่างประหยัด

3. หาวิธีปรับปรุงของที่ไม่ดีหรือเสื่อมทรามให้ดีขึ้น

พรรณิ เพชรยศ (ธารณี อุยตระกูล. 2532 : 32 ; อ้างอิงมาจาก พรรณี เพชรยศ. 2527 : 198-199) ให้หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

1. การปลูกฝังให้มนุษย์ทุกคนมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อทรัพยากรทุกชนิดที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง

2. รัฐควรมีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดในการจัดการสิ่งแวดล้อม

3. ใช้ทรัพยากรแต่ละชนิดให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

4. จัดระบบและวางโครงการในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

5. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกชนิดมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยกัน การใช้ทรัพยากรไม่ควรจะกระทบกระเทือนต่อทรัพยากรอื่นๆ

วิธีการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น มิใช่จำกัดอยู่เพียงการเก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้โดยไม่เอาไปใช้เท่านั้น แต่การเลือกใช้วิธีการใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภท และไม่จำเป็นต้องใช้วิธีเดียวกันเสมอไป ทั้งนี้จะต้องพิจารณาวิธีที่เหมาะสมและทำให้ได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่มากที่สุดและนานที่สุด ซึ่งวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีหลายวิธีด้วยกัน ดังที่ วันเพ็ญ สุรฤกษ์ (2523 : 49,54) ได้เสนอไว้ ดังนี้

1. มาตรการในการอนุรักษ์โดยตรง (Direct Conservation Measures)
เพื่อการถนอมรักษาและการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดที่สุด ซึ่งมี 7 วิธี คือ

1.1 การถนอม (Preservation) เป็นการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่พยายามให้คงสภาพต่างๆ ของธรรมชาติไว้ ทั้งปริมาณและคุณภาพและให้มียุติตลอดไป

1.2 การบูรณะหรือปรับปรุงให้ฟื้นสภาพ (Restoration or Renewal)
หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมได้ตลอดไป ด้วยการบูรณะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่ใช้เป็นเวลานานจนเสื่อมคุณภาพแล้วให้กลับมามีคุณภาพและใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การปลูกป่าทดแทน เป็นต้น

1.3 นํามาปรับปรุงและใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสภาพธรรมชาติ

(Benefication or Reclamation) เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ น้ำที่เก็บไว้ใช้นํามาใช้มากกว่าสภาพธรรมชาติ กล่าวคือ สามารถนํานํามาหมุนกังหันเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า เป็นต้น

1.4 การผลิตและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Product and Use) เป็นวิธีที่นิยมใช้กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือทรัพยากรประเภทหมดสภาพ หรือสิ้นเปลืองหมดไป

1.5 การนำเอามาใช้ใหม่ (Re-use) เป็นการนำเอาทรัพยากรที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ เช่น เศษเหล็ก สังกะสี กระดาษ กระป๋อง เป็นต้น ซึ่งนับเป็นวิธีการที่ช่วยให้เราใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

1.6 การใช้สิ่งอื่นทดแทน (Substitution) เป็นวิธีที่ปัจจุบันนิยมใช้กันมาก โดยเฉพาะกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถสร้างขึ้นมาใหม่ได้ เช่น การใช้พลาสติกแทนเหล็ก หรือใช้ถุงพลาสติกแทนใบตอง เป็นต้น

1.7 การค้นหาและตรวจสอบแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม (Resource Inventories and Appraisal) เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าคุณสมบัติ และวิธีการที่จะนำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แล้วมาใช้ประโยชน์ เช่น การสำรวจแหล่งน้ำมันในอ่าวไทย เป็นต้น

2. มาตรการการอนุรักษ์ทางสังคม (Social Measures) ดังได้กล่าวมาแล้วว่า สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้นๆ โดยทุกคนต้องระลึกเสมอว่าตนเองมีส่วนที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

2.1 จัดตั้งชมรมหรือสมาคมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้น ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มพนักงานกำลังของผู้ที่สนใจและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านร่างกาย ความคิด กำลังใจ ตลอดจนทุนทรัพย์ เพื่อที่จะช่วยกันเผยแพร่ธรรมะต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

2.2 การให้การศึกษากับประชาชน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนและประชาชนเกิดความรักหวงแหน เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.3 การใช้กฎหมายควบคุม วิธีนี้นิยมใช้ทั่วประเทศ โดยใช้กฎหมายที่มีบทห้ามและบทกำหนดโทษ ร่วมกับความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย

2.4 ควบคุมจำนวนประชากร เป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกครอบครัวควรร่วมมือ

2.5 การปรับปรุงคุณภาพของประชากรโดยวิธีการต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้การศึกษา การปฏิบัติตามกิจกรรมตามหลักสูตรให้ทราบถึงค่านิยมที่ถูกต้องกับสังคมปัจจุบัน เช่น ความซื่อสัตย์ รู้จักระเบียบวินัย ฯลฯ

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศไทย เป็นเมืองชายแดนติดต่อระหว่างไทยกับมาเลเซีย มีเนื้อที่ประมาณ 7,580 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 4,737,500 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 123 ตำบล 979 หมู่บ้าน และ 4 เทศบาล ซึ่งนับเป็นจังหวัดที่มีอาณาบริเวณที่เป็นทะเลกว้างที่สุด คือประมาณ 12 กิโลเมตร ยาวถึง 23 กิโลเมตร ดังนั้น จังหวัดสงขลา จึงเป็นเมืองท่าและเมืองชายฝั่งทะเลที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้ เพราะมีทะเลสาบที่เป็นทะเลสาบน้ำเค็มที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,040 ตารางกิโลเมตร หรือ 616,750 ไร่ ความกว้างจากทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออก ประมาณ 20 กิโลเมตร ส่วนความยาวจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ประมาณ 75 กิโลเมตร ซึ่งทะเลสาบสงขลาแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน คือ

1. ทะเลสาบตอนล่าง มีพื้นที่ประมาณ 224 ตารางกิโลเมตร หรือ 140,000 ไร่ ลักษณะน้ำโดยทั่วไป เป็นน้ำเค็มและน้ำกร่อยมีอาณาเขตตั้งแต่ช่วงปากทะเลสาบที่ตัวเมืองสงขลา จนถึง ช่องแคบปากกรอ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. ทะเลสาบสงขลาตอนบน หรือทะเลหลวง มีพื้นที่ ประมาณ 780 ตารางกิโลเมตร หรือ 491,250 ไร่ ลักษณะน้ำเป็นน้ำกร่อยและน้ำจืด ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสทิงพระ อำเภอรันด อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา และอำเภอเมือง อำเภอเขาชัยสน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

3. ทะเลน้อย เป็นทะเลสาบตอนบนสุด มีพื้นที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร หรือ 18,750 ไร่ ลักษณะน้ำเป็นน้ำจืด ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมืองพัทลุง

สภาพทรัพยากรของทะเลสาบสงขลาและปัญหา

ทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งไม่เฉพาะสำหรับจังหวัดสงขลา หรือของชาวภาคใต้เท่านั้น แต่หมายถึงความภาคภูมิใจของประชาชนคนไทยทั้งมวล ทั้งนี้ เนื่องจากทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบแห่งเดียวของประเทศไทย และเป็นหนึ่งในสามแห่งของทะเลสาบเปิดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทางทรัพยากรและความสวยงามโดยธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนาทะเลสาบสงขลา เพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ ของภาคใต้ทั้งในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม เช่น การสร้างท่าเทียบเรือ สร้างถนนและสะพาน ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จากทะเลสาบสงขลาเท่าที่ผ่านมา นั้น ยังขาดระบบการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสม จึงทำให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรหลายประการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมรอบทะเลสาบสงขลาในด้านต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่อยู่ในข่ายที่จะต้องอนุรักษ์และพัฒนา คือ พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร และพื้นที่ป่าชายเลนที่ขึ้นอยู่กับบริเวณทะเลสาบและปากแม่น้ำ

ป่าชายเลน เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและด้านป่าไม้ เนื่องจากเป็นป่าที่มีอัตราการกักตุนผลผลิตต่อเนื่องที่สูงกว่าป่าชนิดอื่นๆ และยังมีคุณค่าทางด้าน การประมงและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย นอกจากนี้ เป็นแหล่งวางไข่และแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและสัตว์บกบางชนิด เป็นฉากกบังลมมรสุม ช่วยลดความรุนแรงของกระแสลมที่พัดเข้าฝั่ง ช่วยป้องกันการพังทลายของดินและช่วยกั้นกรองสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำ อันจะช่วยลดปัญหาหมอกควันทางน้ำได้อีกทางหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่า ป่าชายเลนจะมีความสำคัญ แต่เนื่องจากความจำเป็นเกี่ยวกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของประชากรตามบริเวณชายฝั่ง จึงทำให้เกิดความต้องการที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การก่อสร้างถนน ท่าเทียบเรือ โรงงานอุตสาหกรรมและอื่นๆ เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดการบุกรุกและขอใช้พื้นที่ป่าชายเลน จนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงเป็นลำดับซึ่งอัตราการสูญเสียป่าชายเลนระหว่างปี พ.ศ. 2518-2532 พบว่า ป่าชายเลนในจังหวัดสงขลา ถูกทำลายไปถึงร้อยละ 88.34 (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคใต้. 2536 : 4) ซึ่งผลจากการเสื่อมโทรมของป่าชายเลนบริเวณทะเลสาบสงขลา จะก่อให้เกิดผลกระทบดังต่อไปนี้

1) เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม อันจะกระทบต่อสภาวะสมดุลย์ของระบบนิเวศวิทยาตามธรรมชาติของทะเลสาบ

2) พืชพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ และที่หายากที่เกิดขึ้นอยู่ตามธรรมชาติถูกทำลายและอาจทำให้สูญพันธุ์

3) ทำให้สัตว์น้ำและสัตว์บกบางชนิดที่อาศัยอยู่ในระบบนิเวศป่าไม้ ถูกทำลายลงหรือได้รับความกระทบกระเทือน ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงถึงความขึ้นอยู่กับประชาชนด้วย

4) ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านอื่นๆ เช่น การพังทลายของดิน การตกตะกอน การแปรปรวนของอากาศ ความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ตลอดจนผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่อาจเกิดขึ้นตามมา

2. ทรัพยากรประมง

ทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่ผิวน้ำ ประมาณ 616,750 ไร่ ประกอบด้วยน้ำจืดและน้ำกร่อยอยู่ในห้วงน้ำเดียวกัน จึงเป็นแหล่งทำการประมงของประชาชนไม่น้อยกว่า 40,000 คน วนจำนวน 7,500 ครัวเรือน ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่โดยรอบทะเลสาบ และยังเป็นประโยชน์ทางล้อมแก่ประชาชนไม่น้อยกว่า 100,000 ครัวเรือน อีกด้วย นอกจากนี้ พื้นที่ดินโดยรอบประมาณ 200,000 ไร่ ที่สามารถนำมาพัฒนา เพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอีกด้วย จึงนับได้ว่าทะเลสาบสงขลา มีความสำคัญ ทั้งทางด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นอย่างยิ่ง (ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2525 : 250)

จากข้อมูลของสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2525 พบว่าทะเลสาบสงขลา สามารถจับสัตว์น้ำได้ถึง 134 ชนิด และนอกจากปลาแล้ว ทะเลสาบสงขลา ยังมีทรัพยากรสัตว์น้ำที่สำคัญ และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจอีกมากมาย เช่น กุ้งทะเล ปู ปลาหมึก เต่า ฯลฯ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2529 : 1462) แต่ปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาลดลงเป็นอันมาก ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยเวลามีแนวโน้มลดลง และสัตว์น้ำที่จับได้มีขนาดเล็กด้วย ซึ่งผลของการศึกษาปริมาณการจับสัตว์น้ำ ในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนใน พบว่า ในปี 2513 สามารถจับกุ้งก้ามกราม ได้เฉลี่ย 425 กรัม/ชั่วโมง แต่ในปี 2516 ปริมาณการจับกุ้งลดลงมาก เฉลี่ยเพียง 153 กรัม/ชั่วโมง และกุ้งที่จับได้มีขนาดเล็กด้วย ซึ่งสาเหตุอันเป็นผลให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจาก

- 1) ชาวประมงมีจำนวนเพิ่มขึ้นรวมทั้งเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นและทันสมัย
- 2) มีการลักลอบจับสัตว์น้ำด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ต้องห้ามตามกฎหมายประมง
- 3) บริเวณที่มีความสำคัญอย่างสูงในด้านการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งวางไข่และเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำในวัยอ่อน เช่น บริเวณด้านหลังเกาะยอ ได้รับความกระทบ-กระเทือนจากการลักลอบจับสัตว์น้ำ เป็นผลให้ลูกกุ้งและลูกปลาที่จะแพร่พันธุ์ในอนาคตถูกทำลายจำนวนมาก
- 4) พื้นที่ป่าชายเลนริมทะเลสาบเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประชาชนเข้าไปบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน รวมทั้งการขยายตัวของเมืองและชุมชนเข้าไปในบริเวณพื้นที่ของทะเลสาบเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
- 5) ผลจากการขุดลอกร่องน้ำ เพื่อพัฒนาการเดินเรือบริเวณทะเลสาบ เป็นผลทำให้น้ำเค็มหนุนเข้ามา ซึ่งมีผลให้สัตว์น้ำบางชนิดลดจำนวนลง
- 6) ปัญหาน้ำเสีย เนื่องจากการระบายน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม ที่ตั้งอยู่บริเวณทะเลสาบ

3. ทรัพยากรน้ำ

น้ำ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในขณะเดียวกันน้ำก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขั้นพื้นฐาน เช่น การประมง การชลประทาน การคมนาคม การเกษตร อุตสาหกรรม สาธารณูปโภค และอื่นๆ ทะเลสาบสงขลา นับเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญแหล่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา ที่สามารถนำมาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่างๆ แต่ปัจจุบันผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้คุณภาพของน้ำในทะเลสาบสงขลาเสื่อมโทรมลง ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลักที่สำคัญ ได้แก่

- 1) การขยายตัวอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ชุมชนและเมืองรอบทะเลสาบ และการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งระบายน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลลงในทะเลสาบ และไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสม
- 2) การปรับปรุงร่องน้ำบริเวณทะเลสาบเพื่อพัฒนาการเดินเรือ การสูบน้ำจืดจากทะเลสาบ เพื่อการเกษตร ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของปัญหารุกตัวของน้ำเค็ม
- 3) สภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน จะมีผลต่อการเพิ่มอัตราการระเหยของน้ำเค็ม

ในทะเล

4) การขยายตัวและการแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็วของวัชพืชในทะเลสาบ การตาย และการทับถมของวัชพืชมีผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำ

การให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสงขลา ประชาชนสามารถรับฟังข่าวสารความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยสื่อประเภทต่างๆ ที่ให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยราชการ ที่มีหน้าที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการในระบบนอกระบบเรียนแก่ประชาชนทั่วไป ใน 14 จังหวัดของภาคใต้ ซึ่งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนได้จัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษา โดยออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อการศึกษาแก่นักศึกษาทางไกลและประชาชนทั่วไป โดยใช้ชื่อรายการว่า "ฟังสบายได้ความรู้" ชุด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. บริษัทคอร์เรดิโอ (Core Radio) ผู้ผลิตรายการบ้านทุ่งพัฒนาและรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ช่อง 7 ซึ่งเป็นรายการที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และรางวัลโทรทัศน์ทองคำ อีกด้วย

3. รายการ "โลกสวยด้วยมือเรา" ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ซึ่งได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำ ประเภทรายการสารคดียาวส่งเสริมสิ่งแวดล้อมดีเด่น ประจำปี 2537

4. รายการ "บันทึกเรื่องนี้" ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ซึ่งได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำประเภทรายการสารคดีสั้นส่งเสริมสิ่งแวดล้อมดีเด่น ประจำปี 2537

5. รายการ "โลกสลับสี" ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

6. รายการ "เผชิญหน้าสภาวะแวดล้อม" ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

7. รายการ "ฟ้าสีคราม" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7

8. รายการ "รายการบ้านทุ่งพัฒนา" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7

9. รายการ "รวมใจรักดีรักษ์สิ่งแวดล้อม" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7

10. รายการ "ธรรมชาติคือสุข" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7

11. รายการ "รักเรา...รักโลก" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7

12. รายการ "ต้นไม้ใบหญ้า" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9

13. รายการ "ป่าสวยใน"าส" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9

14. รายการ "อนุรักษ์พลังงาน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9

15. รายการ "รักษ์สิ่งแวดล้อม" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11

นอกจากนี้ ยังมีรายการวิทยุต่างๆ ในจังหวัดสงขลาที่เสนอความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ

1. รายการ "ชีวิตและบทเพลง" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ซึ่งจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ด้วย

2. รายการ "โลกสดใส" ทางสถานีวิทยุทหารอากาศ

นอกจากรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ดังกล่าวแล้ว ยังมีสื่อบุคคล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ เป็นผู้ให้ข่าวสารอีกวิธีหนึ่งด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า การให้ข่าวสาร ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีหน่วยงานทั้งของรัฐและ เอกชน ให้ความสนใจในการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้นและต่อเนื่องตลอดมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชเมอร์ซเลอร์ (Schemerzler, 1992 : 3644-A) ได้ศึกษาเรื่องเจตคติต่อ

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในราชอาณาจักรตองกา : พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตและการนำ

ความรู้ไปใช้ในสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อสำรวจเจตคติต่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ 2) เพื่ออธิบายเหตุผลของการมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตามธรรมชาติเหล่านั้น 3) เพื่อวิเคราะห์ความต่อเนื่องของคุณภาพชีวิตของบุคคลในช่วงต่อไป

และ 4) เพื่อตรวจสอบการถ่ายทอดวิถีชีวิตตามประเพณีของชาวตองกาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ทางด้านเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงประเทศให้ทันสมัยขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้เครื่องมือหลายอย่าง เพื่อตรวจสอบปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ เลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มย่อยของประชากร ข้อมูลที่ ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลเชิงอัตนัยที่ได้จากบุคคลแต่ละคน ซึ่งครอบคลุมเรื่องประสบการณ์ และประเพณีของชาวตองกา

การนำเสนอข้อมูล พิจารณาเลือกตัวอย่างในลักษณะการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ซึ่งการเลือกจะดูจากลักษณะที่เป็นตัวแทนของคนสามัญทั่วไป มิใช่เลือกบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ

สำหรับโครงการนี้ มีเป้าหมายพื้นฐาน เพื่อดำเนินการที่จะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้มากที่สุด และในระยะยาว คาดหวังว่าให้ชาวตองการักษาคูณภาพชีวิตด้วยการจัดทรัพยากรอย่างถูกต้อง

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบจุดเด่น คือ คุณภาพชีวิตของชาวตองการในอนาคตขึ้นอยู่กับ
การปฏิบัติของประชาชนชาวตองการในปัจจุบัน

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็นและเจตคติของประชาชนต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่

อัมพา ถ้วยงาม (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และเจตคติ ในการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร ในจังหวัดชลบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน ที่อยู่บริเวณที่ประสบปัญหาในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม แบบวัดความรู้ และแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีเจตคติต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในเชิงบวก และเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการรับข่าวสารทางการเกษตรและระดับความรู้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดารณี อุยตระกูล (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมัญ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรส ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบๆ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมัญ จำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับต่ำ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ การเป็นผู้นำชุมชนและการเป็นสมาชิกกลุ่ม รองลงมา คือ ระดับการศึกษา อาชีพ กรรณสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน และการได้รับ

ข่าวสาร ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ การทำให้คุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ รongลงมา คือ การได้รับข่าวสาร

ภมรรัตน์ สุธรรม (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้และทัศนคติของประชาชนอำเภอเกาะพะงัน ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง โดยใช้แบบสอบถามประกอบ การสัมภาษณ์จากประชาชน อำเภอเกาะพะงัน จำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และมีทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ในระดับดี

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ และทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว กลุ่มที่มีสถานภาพสมรสแล้ว กลุ่มที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในท้องถิ่น 31 ปีและสูงกว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 3,000-6,000 บาท และกลุ่มที่มีพฤติกรรมรับข่าวสารจากการเข้าถึงสื่อมวลชนบ่อยครั้ง มีความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

3. ความรู้และทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ในระดับปานกลาง

วุฒิ นิลแก้ว (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้และทัศนคติของประชาชนต่อการปลูกสร้างสวนป่า โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ภรรยา หรือบุตร ที่อาศัยอยู่รอบๆ สวนป่า และศูนย์ทดลองปลูกพันธุ์ไม้หนองจุก จำนวน 7 หมู่บ้าน รวม 210 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปลูกสร้างสวนป่าเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า มากที่สุด ได้แก่ เพศ การสนใจติดตามข่าวสารทางราชการ การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า มากที่สุด ได้แก่ การถือครองที่ดิน การเป็นกรรมการหรือสมาชิกกลุ่ม

กนิษฐา กอวัฒนา (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพระภิกษุผู้ที่ได้รับการอบรมกับพระภิกษุผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม ตามหลักสูตรพระสังฆาธิการอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม จำนวน 198 รูป ผลการวิจัย

พบว่า พระภิกษุทั้งสองกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน และนำความรู้ไปเผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยการพูดคุย การแสดงปาฐกถา และการบรรยาย พระภิกษุประสบปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดเอกสาร หนังสือคู่มือที่มีเนื้อหาทางด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน อันเนื่องมาจากประชาชนมีความยากจน จึงมุ่งแต่การประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิต

มนัส สุวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ความรู้ความเข้าใจระดับตำบลในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดน่าน โดยศึกษาจากประชาชน และองค์กรประชาชน จาก 4 อำเภอ จำนวน 441 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้พื้นฐานเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติต่อการดำรงชีวิตค่อนข้างดี และมีความตระหนักและความพร้อมสูงในการร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

2. ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความเคารพนับถือ ปรัชญาหริโอ และขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านของตนเอง

3. สื่อที่มีศักยภาพสูงในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ หอกระจายข่าว วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์

พจนานถ ชัยยุทธ์ (2528 : 62-66) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการรับข่าวสารทางราชการของชาวบ้านตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ก่อนที่จะมีการเปิดใช้สะพานติณสูลานนท์พบว่า

1. การรับข่าวสารของชาวบ้านในช่วงเช้าของวันธรรมดา เวลา 06.00-09.00 นาฬิกา ชาวบ้านชอบฟังวิทยุมากที่สุดถึงจำนวนร้อยละ 50

2. การรับข่าวสารของชาวบ้านในช่วงเย็นของวันธรรมดา เวลา 18.00-22.00 นาฬิกา ชาวบ้านชอบคุยกับเพื่อนบ้านมากที่สุดถึงจำนวนร้อยละ 28 รองลงมาเป็นการอ่านหนังสือพิมพ์และฟังวิทยุถึงร้อยละ 26

3. การรับข่าวสารของชาวบ้านในวันหยุดสรุปได้ว่า ชาวบ้านชอบฟังวิทยุตลอดทั้งวัน รองลงมาได้แก่การดูโทรทัศน์ และการดูภาพยนตร์ เป็นอันดับสุดท้าย

4. การสังสรรค์กับเพื่อนบ้านประจำวัน ชาวบ้านชอบพบปะสังสรรค์กันมากที่สุด เวลา 11.00-13.00 น. คิดเป็นร้อยละ 34

5. การรับฟังวิทยุประจำวัน พบว่า ชาวบ้านชอบฟังวิทยุมากที่สุดในช่วงเช้า คือ ร้อยละ 38
 6. การดูโทรทัศน์ประจำวันของชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านชอบดูโทรทัศน์ในเวลาค่ำมากที่สุด คือร้อยละ 58
 7. การอ่านหนังสือพิมพ์ของชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านชอบอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดในช่วงเวลากลางวัน คิดเป็นร้อยละ 26
 8. การรับข่าวสารทางราชการของชาวบ้าน พบว่า ส่วนมากได้รับข่าวสารมาจากสื่อประเภทวิทยุ ยกเว้นข่าวสารทางราชการที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุของการบำบัดประชาชนเมื่ออายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ของชาวบ้าน ส่วนมากทราบข่าวมาจากครู กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
 9. สื่อมวลชนที่ชาวบ้านนิยมและชอบใช้มากที่สุด พบว่า วิทยุชาวบ้านนิยมใช้เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และภาพยนตร์ ตามลำดับ
- ัญญา จิตโรสภา (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ เจตคติ และการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 363 คน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทางโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุและหนังสือพิมพ์ และมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนต่ำที่สุด มีเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับดี
- สมควร กวียะ (2523 : 81-88) ศึกษาเรื่องนิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย โดยใช้ประชากรของทุกภาคในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า สื่อวิทยุ เป็นสื่อที่ประชาชนนิยมมากที่สุด รองลงมาคือ ภาพยนตร์ นิตยสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ ตามลำดับ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ซึ่งมี 6 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอรโนด อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสทิงพระ อำเภอสิงหนคร และอำเภอกระแสสินธุ์ ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี และนับจากหมู่บ้านที่อยู่ติดทะเลสาบได้ ประมาณ 102 หมู่บ้าน มีประชากรรวมประมาณ 60,000 คน

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่สุ่มมาจากประชากรในข้อที่ 1 จำนวน 420 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) โดยมีวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 สุ่มหมู่บ้านมา 42 หมู่บ้าน จาก 102 หมู่บ้าน โดยสุ่มมาเป็นสัดส่วนของหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ ดังตาราง

ตาราง 1 จำนวนหมู่บ้านและจำนวนหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
1. อำเภอเมือง	10	4
2. อำเภอร่อนด	12	5
3. อำเภอหาดใหญ่	6	3
4. อำเภอสิงพระ	25	10
5. อำเภอสิงหนคร	29	12
6. อำเภอกะแสสินธุ์	20	8
รวม	102	42

2.2 ในแต่ละหมู่บ้านจะสุ่มบุคคลเพื่อสัมภาษณ์และให้ตอบแบบทดสอบ หมู่บ้านละ 10 คน และใช้วิธีสุ่มอย่างเป็นระบบโดยสุ่มจากเลขที่บ้าน ถ้าบ้านใดมีผู้ที่มีคุณลักษณะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกิน 1 คน จะใช้วิธีจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 420 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับการรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ และแบบทดสอบในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีขั้นตอนวิธีสร้างดังนี้

การสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับการรับสารนิเทศ

1. ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ดีและถูกต้อง
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบของ

การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่สารนิเทศ

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทต่างๆ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย มีจำนวน 6 ข้อ

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมประกันคุณภาพเพื่อตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสัมภาษณ์ซึ่งปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของภาษา

6. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์แล้วให้ประธานและกรรมการควบคุมประกันคุณภาพตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แบบทดสอบทั้งหมด 30 ข้อ

การสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเอกสารเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมรอบชายฝั่งทะเลสาบสงขลา โดยเน้นด้านทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรประมง จากหนังสือ วารสาร รายงานการวิจัย ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่างๆ

2. กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะสร้างข้อคำถาม นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านสิ่งแวดล้อมและ/หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาเป็นผู้ตรวจสอบและให้คำแนะนำต่างๆเกี่ยวกับแบบทดสอบในครั้งนี้ ได้แก่

ดร. สมศักดิ์ โชคบุญกุล อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ ภาควิชา

อาจารย์ สมบัติ เทพรส อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา

ดร.ประมาณ เทพสงเคราะห์ อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา

3. ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านก็ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบว่า ควร
เป็นแบบที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือควรเป็นแบบถูกผิดทั้งหมด เพราะ
เป็นการง่ายสำหรับประชาชนในการจำ และอีกท่านก็แนะนำว่าควรเป็นแบบปลายเปิด

4. ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ปรีกษาประธานควบคุมปริญญา
นิพนธ์และกรรมการเพื่อที่จะสร้างแบบทดสอบ ประธานควบคุมปริญญา นิพนธ์และกรรมการจึงตกลง
ว่าควรใช้แบบทดสอบทั้งแบบปลายเปิดและแบบถูกผิด อย่างละประมาณ 15-20 ข้อ

5. สร้างแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วนำไปให้ประธานควบคุมปริญญา นิพนธ์และ
กรรมการควบคุมปริญญา นิพนธ์ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและ
สำนวนภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแก้วเสด็จ

7. นำแบบทดสอบที่ตอบเรียบร้อยแล้ว มาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ และค่า
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธี คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ใช้สูตร Kr.20
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 130) ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับได้
8.68 จึงนำแบบทดสอบเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญา นิพนธ์ ซึ่งมีข้อคำถามที่ใช้ได้
ทั้งหมด 30 ข้อ เป็นแบบปลายเปิด 19 ข้อ และแบบถูก-ผิด 11 ข้อ

8. นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยอีก 6 คน เดินทางไปเก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบ
สงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี จาก 42 หมู่บ้าน จำนวน 420 คน
โดยเริ่มเก็บข้อมูล ตั้งแต่ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ถึง 25 มีนาคม 2538 ซึ่งลักษณะการสัมภาษณ์
ดำเนินตามลำดับดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

1.1 ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานะภาพส่วนตัว ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะใช้วิธีการถามตามข้อคำถามที่จัดเตรียมไว้

1.2 ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน จากสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อต่างๆ ทั้ง 6 ประเภทในระดับมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้สัมภาษณ์จะต้องถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่า สื่อประเภทใดต่อไปนี้ ที่ให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เขาในระดับใด โดยผู้สัมภาษณ์บอกสื่อทั้ง 6 ประเภทก่อน แล้วให้ผู้ให้สัมภาษณ์ เลือกตอบสื่อที่ให้ความรู้สูงสุดเป็นอันดับแรก ซึ่งอาจเป็นระดับมาก ปานกลาง หรือน้อย ตามความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นจึงถามถึงสื่ออื่นๆ ที่ให้ความรู้ในระดับที่ลดหลั่นกันลงไป

2. แบบทดสอบ มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบปลายเปิด มีจำนวน 19 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะใช้วิธีการพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการที่ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเรื่องที่จะถามผู้ให้สัมภาษณ์ ตามแนวข้อคำถามที่เตรียมไว้ แล้วให้ผู้ให้สัมภาษณ์พูดคุยอธิบายความหมาย พฤติกรรม หรือระบุสิ่งที่เขาเข้าใจ ถ้าหากคำตอบตรงกับแนวคำตอบที่กำหนดไว้หรือแนวคิดที่ควรจะเป็นก็ถือว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

ตอนที่ 2 เป็นแบบถูก - ผิด มีจำนวน 11 ข้อ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ใช้วิธีการพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่เตรียมไว้ หรือบางข้อก็อ่านข้อคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง แล้วถามเขาว่าที่เรากล่าวไปนั้นท่านคิดว่าถูกต้องหรือไม่

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 420 ชุด และดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS)PC+ ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานะภาพส่วนตัว มาหาค่าร้อยละ

1.2 แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการรับสารนิเทศเรื่องการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมจากสื่อแต่ละประเภท มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของคำตอบ โดยถือเกณฑ์ดังนี้

คำตอบที่ช่อง	มาก	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
คำตอบที่ช่อง	ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
คำตอบที่ช่อง	น้อย	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความค่าเฉลี่ยจะถือเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 - 3.00	หมายความว่า	ได้รับในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 - 2.49	หมายความว่า	ได้รับในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.49	หมายความว่า	ได้รับในระดับน้อยหรือไม่ได้รับเลย

2. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานให้คะแนน โดยข้อที่เป็นแบบปลายเปิดจะให้คะแนนตามจำนวนที่ตอบถูก ซึ่งผู้วิจัยได้

กำหนดแนวข้อสอบของแต่ละข้อไว้แล้ว ส่วนแบบทดสอบที่เป็นแบบถูก-ผิด ถ้าตอบถูกจะได้คะแนน

1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบจะได้คะแนน 0 คะแนน ซึ่งรวมคะแนนเต็มของข้อสอบ

ทั้งหมดเท่ากับ 75 คะแนน แล้วนำไปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม

การแปลความหมายของระดับคะแนน ถือเกณฑ์ดังนี้

คะแนนระหว่าง	50 - 75	คะแนน ถือว่า	มีความรู้ในระดับมาก
คะแนนระหว่าง	42 - 49	คะแนน ถือว่า	มีความรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก
คะแนนระหว่าง	34 - 41	คะแนน ถือว่า	มีความรู้ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง	26 - 33	คะแนน ถือว่า	มีความรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย
คะแนนระหว่าง	1 - 25	คะแนน ถือว่า	มีความรู้ในระดับน้อย

คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแยกตามตัวแปรต้น คือ กลุ่มที่ได้รับสารนิเทศ
ที่ผ่านสื่อแต่ละประเภท ระดับมาก ปานกลาง น้อย

2. ทดสอบสมมุติฐานข้อ 1-6 โดยใช้ค่าสถิติ F-test

3. ทดสอบสมมุติฐานข้อ 7 โดยเอาคำตอบของผู้ที่ตอบการรับสารนิเทศของแต่ละสื่อ

ในระดับมาก มาคำนวณค่าสถิติ F-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F-distribution
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
2. ระดับการรับรู้สารสนเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา
3. ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา
4. เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่มีระดับการรับรู้สารสนเทศต่างกัน จำนวนตามสื่อประเภทต่างๆ

5. เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 คน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ บราภูณผลในตาราง 2

ตาราง 2: คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ

เพศ	ชาย						หญิง					
	ระดับการศึกษา			อาชีพ			รวม			รวม		
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	รวม	ประกอบอาชีพ	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	รวม	ประกอบอาชีพ	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	รวม
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประมง	47	11.19	8	1.90	1	0.23	56	13.33	9	2.14	2	0.47
2. ค้าขาย	12	2.85	5	1.19	1	0.23	18	4.28	19	4.52	10	2.38
3. รับจ้าง	14	3.33	11	2.61	3	0.71	28	6.67	11	2.61	6	1.42
4. รับราชการ	1	0.23	2	0.47	11	2.61	14	3.33	1	0.23	2	0.47
5. พนักงาน	73	17.38	14	3.33	3	0.71	90	21.43	58	13.80	8	1.90
6. พนักงาน	25	5.95	5	1.19	3	0.71	33	7.85	7	1.66	2	0.47
7. นักศึกษา	1	0.23	6	1.42	3	0.71	9	2.14	-	-	9	2.14
8. ไม่มีงาน	-	-	-	-	2	0.47	-	-	8	1.90	5	1.19
รวม	173	41.19	51	12.14	24	5.71	248	59.04	113	26.90	44	10.47
											15	3.57
											172	40.96
											420	100

จากตาราง 2 แสดงว่าประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เพศชายร้อยละ 59.04 เพศหญิงร้อยละ 40.96 เมื่อพิจารณาระดับการศึกษา พบว่าประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุดคือ เพศชายร้อยละ 41.19 เพศหญิงร้อยละ 26.90 และเมื่อพิจารณาด้านอาชีพ พบว่า ประชากรประกอบอาชีพทำนามากที่สุด คือร้อยละ 37.14 รองลงมา คือ อาชีพประมง ร้อยละ 15.95 และอาชีพแม่บ้านน้อยที่สุด คือร้อยละ 3.33

2. ระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดสงขลา ปรากฏผลในตาราง 3

ตาราง 3 ระดับการรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดสงขลา

ประเภทของสื่อ	ระดับการรับสารนิเทศ		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
โทรทัศน์	2.60	.57	มาก
วิทยุ	2.29	.71	ปานกลาง
วารสารและหนังสือพิมพ์	1.37	.62	น้อย
สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ	1.08	.27	น้อย
สื่อบุคคล	1.34	.55	น้อย
หอกระจายข่าว	1.62	.71	ปานกลาง
รวม	1.72	.20	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่า ระดับการรับสารนิเทศในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทต่าง ๆ ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.72$) เมื่อพิจารณาแยกตามสื่อแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนรับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์ ในอันดับสูงสุดและอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.60$) รองลงมาคือสื่อวิทยุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.29$) และสื่อที่ประชาชนรับสารนิเทศในอันดับต่ำสุด คือ สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจและอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.08$)

3. ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทของสื่อ ปรากฏผลในตาราง 4

ตาราง 4 ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทของสื่อ

สื่อที่รับ	ระดับความรู้ (คะแนนเต็ม 75 คะแนน)			
	N	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. โทรทัศน์				
- ระดับมาก	160	38.90	7.00	ปานกลาง
- ระดับปานกลาง	133	38.71	5.51	ปานกลาง
- ระดับน้อย	127	38.64	4.89	ปานกลาง
2. วิทยุ				
- ระดับมาก	164	39.37	5.85	ปานกลาง
- ระดับปานกลาง	171	39.16	5.99	ปานกลาง
- ระดับน้อย	85	39.99	9.10	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

สื่อที่รับ	ระดับความรู้			
	N	$\bar{X}$	S	แปลผล
3. วารสารและหนังสือพิมพ์				
- ระดับมาก	31	44.19	7.39	ปานกลางค่อนข้างมาก
- ระดับปานกลาง	88	42.04	7.30	ปานกลางค่อนข้างมาก
- ระดับน้อย	301	38.15	5.67	ปานกลาง
4. สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ				
- ระดับมาก	-	-	-	-
- ระดับปานกลาง	32	43.21	6.49	ปานกลางค่อนข้างมาก
- ระดับน้อย	388	39.10	6.41	ปานกลาง
5. สื่อบุคคล				
- ระดับมาก	10	45.00	6.12	ปานกลางค่อนข้างมาก
- ระดับปานกลาง	109	39.30	6.45	ปานกลาง
- ระดับน้อย	311	39.21	6.47	ปานกลาง
6. สื่อกระจายข่าว				
- ระดับมาก	55	37.32	7.04	ปานกลาง
- ระดับปานกลาง	150	39.84	6.09	ปานกลาง
- ระดับน้อย	215	39.65	6.56	ปานกลาง
รวม	420	39.41	6.50	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า ระดับความรู้ของประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=39.41$) เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อ พบว่า ประชาชนรับสารนิเทศจากสื่อวิทยุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($N=164$) รองลงมา คือสื่อโทรทัศน์ ($N=160$) และสื่อหอกระจายข่าว ($N=55$) ตามลำดับ ซึ่งประชาชนมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนผู้ที่รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในระดับมาก ($N=31$) จากสื่อบุคคลในระดับมาก ($N=10$) และจากสื่อสิ่งพิมพ์-เฉพาะกิจในระดับปานกลาง ($N=32$) มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

4. เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศต่างกัน จำแนกตามสื่อประเภทต่างๆ แสดงไว้ในตาราง 5 - 14 ดังต่อไปนี้

4.1 สื่อโทรทัศน์ ปรากฏผลในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	117	58.84	1.39
ภายในกลุ่ม	417	17600.39	47.20	
รวม	419	17718.08		

$$F(.05; df \ 2, \ 417)=3.02$$

จากตาราง 5 แสดงว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์ต่างกัน มีระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 1

4.2 สื่อวิทยุ ปรากฏผลในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวิทยุต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	138.59	69.29	1.64
ภายในกลุ่ม	417	17579.48	42.15	
รวม	419	17718.08		

$$F(.05; df 2, 417) = 3.02$$

จากตาราง 6 แสดงว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวิทยุต่างกัน มีระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 2

4.3 สื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ ปรากฏผลในตาราง 7 - 8

ตาราง 7 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1733.09	866.54	22.60**
ภายในกลุ่ม	417	15184.98	38.33	
รวม	419	17718.08		

$$F(.01; df 2, 417)=4.66$$

จากตาราง 7 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างกัน มีระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 3

จากการเปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ พบว่าประชาชนมีความรู้แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ของประชาชนว่ากลุ่มใดแตกต่างกันบ้าง จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test) ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างกันเป็นรายคู่

ระดับการรับสารนิเทศ				
		น้อย	ปานกลาง	มาก
	$\bar{X}$	38.15	42.04	44.19
น้อย	38.15	-	3.89*	6.04*
ปานกลาง	42.04		-	2.15
มาก	44.19			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในระดับมากและระดับปานกลาง มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ปรากฏผลในตาราง 9 - 10

ตาราง 9 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1	500.73	500.73	12.15**
ภายในกลุ่ม	418	17217.34	41.18	
รวม	419	17718.08		

$$F(.01; df 1, 418)=6.70$$

จากตาราง 9 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างกัน มีระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 4

จากการเปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ พบว่า ประชาชนมีความรู้แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ของประชาชนว่ากลุ่มใดแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test) ผลปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างกันเป็นรายคู่

		น้อย	ปานกลาง
ระดับการรับสารนิเทศ	$\bar{X}$	39.10	43.22
น้อย	39.10	—	4.12*
ปานกลาง	43.22		—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจในระดับปานกลาง มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.5 สื่อบุคคลปรากฏผลในตาราง 11 - 12

ตาราง 11 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อบุคคลต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	326.61	163.30	3.91*
ภายในกลุ่ม	417	173.91	41.70	
รวม	419	17718.08		

$$F(.05, df\ 2, 417)=3.02$$

$$F(.01, df\ 2, 417)=4.66$$

จากตาราง 11 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อบุคคลต่างกัน มีระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 5

จากการเปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อบุคคล พบว่า ประชาชนมีความรู้ของประชาชนว่ากลุ่มใดแตกต่างกันบ้าง จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test) ปรากฏผลในตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบระดับความรู้ของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศ จากสื่อบุคคล
ต่างกันเป็นรายคู่

		น้อย	ปานกลาง	มาก
ระดับการรับสารนิเทศ				
	$\bar{X}$	39.21	39.30	45.00
น้อย	29.21	-	0.09	5.79*
ปานกลาง	39.30		-	5.70*
มาก	45.00			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อบุคคลในระดับมาก มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับปานกลางและระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.6 สื่อหออกระจายข่าว ปรากฏผลในตาราง 13 - 14

ตาราง 13 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อหออกระจายข่าวต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	279.66	139.83	3.34*
ภายในกลุ่ม	417	17438.41	41.81	
รวม	419	17718.08		

$$F(.05; df 4, 417)=3.02$$

$$F(.01; df 4, 417)=4.66$$

จากตาราง 13 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากหออกระจายข่าวต่างกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 6

จากการเปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากหออกระจายข่าวพบว่า ประชาชนมีความรู้แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ของประชาชนว่ากลุ่มใดแตกต่างกันบ้าง จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test) ผลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบระดับความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อหอกระจายข่าวเป็นรายคู่

		น้อย	ปานกลาง	มาก
ระดับการรับสารนิเทศ				
	$\bar{X}$	37.32	39.65	39.84
น้อย	37.32	-	2.33*	2.52*
ปานกลาง	39.65		-	0.19
มาก	39.84			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากหอกระจายข่าวในระดับมากและระดับปานกลาง มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท ซึ่งแสดงผลไว้ในตาราง 15 - 16

ตาราง 15 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	1301.23	325.30	8.22**
ภายในกลุ่ม	415	16416.85	39.55	
รวม	419	17718.08		

$$F(.01; df 4, 415) = 3.36$$

จากตาราง 15 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท มีระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 7

จากการเปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนมีความรู้แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ของประชาชนว่ากลุ่มใดแตกต่างกันบ้าง จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test) ผลปรากฏดังตาราง 16

ตาราง 16 เปรียบเทียบระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภทเป็นรายคู่

ระดับความรู้		หอกระจายข่าว	โทรทัศน์	วิทยุ	วารสาร และน.ส.พ.	สื่อบุคคล
		N = 55	N = 160	N = 164	N = 31	N = 10
	$\bar{X}$	37.32	38.90	39.37	44.19	45.00
หอกระจายข่าว	37.32	—	1.58	2.05	6.87*	7.68*
โทรทัศน์	38.90		—	0.47	5.29*	6.98*
วิทยุ	39.37			—	4.82*	5.63*
วารสารและ— หนังสือพิมพ์	44.19				—	0.81
สื่อบุคคล	45.00					—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากจากสื่อหอกระจายข่าว โทรทัศน์ และวิทยุ มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างจากประชาชน ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่มีระดับการรับสารนิเทศ จากสื่อประเภทต่างๆ ต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อโทรทัศน์ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
2. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อวิทยุต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
3. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
4. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
5. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
6. ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อหอกระจายข่าวต่างระดับกันมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

7. ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับมาจากสื่อแต่ละประเภท แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่อยู่ติดทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดสงขลา ซึ่งมี 6 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอระโนด อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสิงหนคร อำเภอสิงหนคร และอำเภอกระแสสินธุ์ ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี ซึ่งนับจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ติดทะเลสาบได้ประมาณ 102 หมู่บ้าน มีประชากรรวมประมาณ 60,000 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่อยู่ติดทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา จำนวน 420 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ

2.1 สุ่มหมู่บ้านมา 42 หมู่บ้าน จาก 102 หมู่บ้าน โดยการสุ่มมาเป็นสัดส่วนของหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ

2.2 ในแต่ละหมู่บ้านสุ่มมาหมู่บ้านละ 10 คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มอย่างเป็นระบบ โดยสุ่มจากเลขที่บ้าน และถ้าบ้านใดมีผู้ที่มีคุณลักษณะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกิน 1 คน จะใช้วิธีจับสลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ ซึ่งมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมของประชาชน การตอบใช้มาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบทดสอบวัดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจำนวน 30 ข้อ

เป็นแบบปลายเปิด 19 ข้อ และแบบถูกผิด 11 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา จำนวน 6 คน ได้ไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 เดือน โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 25 กุมภาพันธ์ จนถึงวันที่ 25 มีนาคม 2538

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ตามโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS)PC+ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์โดยแสดงเป็นคำร้อยละ

5.2 ระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทต่างๆ ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา โดยค่าเฉลี่ย

5.3 ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบ ในเขตจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทของสื่อ โดยค่าเฉลี่ย

5.4 เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา จำแนกตามสื่อประเภทต่างๆ โดยใช้ F-test และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test)

5.5 เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท โดยใช้ F-test และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา จากสื่อประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 จากสื่อโทรทัศน์ ประชาชนรับสารนิเทศ อยู่ในระดับมาก

1.2 จากสื่อวิทยุ ประชาชนรับสารนิเทศอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

1.3 จากหอกระจายข่าว ประชาชนรับสารนิเทศอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

1.4 จากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ ประชาชนรับสารนิเทศอยู่ในระดับน้อย

1.5 จากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ประชาชนรับสารนิเทศอยู่ในระดับน้อย

1.6 จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ประชาชนรับสารนิเทศ อยู่ในระดับน้อย

2. ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทของสื่อ สรุปได้ดังนี้

ประชาชน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อและระดับการรับสารนิเทศ พบว่า ประชาชนรับสารนิเทศ จากสื่อวิทยุอยู่ในระดับมากที่สุด (N=164) รองลงมา คือสื่อโทรทัศน์ (N=160) และสื่อ หอกระจายข่าว (N=55)ตามลำดับ ซึ่งประชาชนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชน ผู้ที่รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในระดับมาก (N=31) จากสื่อบุคคลในระดับมาก (N=10) และจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจในระดับปานกลาง (N=32) มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มอื่น คือ มีความรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

3. เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีระดับการรับ สารนิเทศต่างกัน จำแนกตามสื่อประเภทต่างๆ สรุปได้ดังนี้

3.1 ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรทัศน์ ต่างระดับ กัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อวิทยุต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อวารสารและหนังสือ พิมพ์ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

3.4 ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

3.5 ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อบุคคลที่เป็น เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 ประชาชนผู้ที่ได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากหอกระจายข่าว ต่าง ระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

4. เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท สรุปว่าประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำมาเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าผู้ที่ได้รับสารนิเทศจากสื่อบุคคลและสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ จะมีความรู้สูงกว่าผู้ที่ได้รับสารนิเทศจากสื่อกระจายข่าว สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ระดับการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ครอบคลุมสื่อประเภทต่างๆ นั้น ปรากฏว่าประชาชนได้รับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์ในอันดับสูงสุดและอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิญา จิตธรรมา (2534 : บทคัดย่อ) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง เพราะปัจจุบันโทรทัศน์ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ข่าวสารต่างๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสอดแทรกความบันเทิงต่างๆ ไว้ด้วย นอกจากนั้น สื่อโทรทัศน์ยังมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการให้ความรู้สำหรับบุคคลผู้อ่านหนังสือไม่ออกได้เห็นภาพที่มีการเคลื่อนไหว ได้ยินทั้งเสียง เป็นการได้สัมผัสทั้งหูและตา ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรับข่าวสารของประชาชนเปลี่ยนไปจากอดีตที่ มนัส สุวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) พบว่า หอกระจายข่าวและสื่อวิทยุ เป็นสื่อที่ทำให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจระดับต่ำลง ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ สมควร กวียะ (2523 : 31) พบว่าสื่อประเภทวิทยุเป็นสื่อที่ประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทยนิยมมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการรับข่าวสารนี้ สาเหตุน่าจะมาจากว่าปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยมากขึ้น ข้อจำกัดเกี่ยวกับไฟฟ้าหมดไป หรือมีน้อย ราคาเครื่องไฟฟ้าอาจจะถูกลง และประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนอาจจะดีขึ้นกว่าเดิม การเปิดรับข่าวสารโดยใช้สื่อโทรทัศน์ ประชาชนจึงนิยมมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยครั้งนี้ สื่อวิทยุและหอกระจายข่าวก็ยังคงเป็นสื่อที่ประชาชนได้รับสารนิเทศในระดับรองลงมา ส่วนสื่อที่ประชาชนได้รับสารนิเทศในระดับน้อย ได้แก่ สื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย

ของ สมควร กวียะ (2523 : 32) ที่พบว่า สื่อประเภทวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทยใฝ่ใฝ่อ่าน ก็เป็นเช่นนั้นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สื่อประเภทวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เสนอข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ แต่ในชนบทการคมนาคมไม่สะดวกเท่าที่ควรจึงทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะส่งสิ่งพิมพ์ประเภทนี้ไปขายถึงหมู่บ้านได้โดยสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน แต่จำนวนหนังสือพิมพ์ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน นอกจากนั้นประชาชนในหมู่บ้านชนบทก็มิได้อ่านหนังสือไม่ออกและประการสำคัญ ประชาชนใช้สื่อประเภทโทรทัศน์ หรือวิทยุเป็นสื่อประจำวันอยู่แล้ว การซื้อวารสารและหนังสือพิมพ์มาอ่านบางคนถือว่าเป็นการฟุ่มเฟือยเกินไป ส่วนสื่อบุคคลนั้นประชาชนรับสารนิเทศในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากว่าหน่วยงานต่างๆ ยังไม่มีบุคคลที่มีความรู้และมีหน้าที่ในการเผยแพร่สารนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยตรงในระดับหมู่บ้าน และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่ประชาชนรับสารนิเทศในระดับน้อยที่สุด ก็อาจจะเป็นเพราะว่า หน่วยงานของรัฐไม่ได้จัดทำเอกสารประเภทนี้แจกให้ประชาชนในหมู่บ้านต่างๆ อย่างทั่วถึง ส่วนใหญ่จะแจกเฉพาะสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ของทางราชการหรือเอกชนเท่านั้น ประกอบกับประชาชนในชนบทบางกลุ่มที่มุ่งแต่ในเรื่องทำมาหากินของตนเองและครอบครัว ไม่ค่อยมีเวลาเดินทางเข้าเมือง จึงไม่มีโอกาสได้เห็นโบสเตอร์ต่างๆ ที่หน่วยงานของทางราชการหรือเอกชนประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารไว้

2. ระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา โดยรวม พบว่า ประชาชนมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนั้นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และลักษณะการประกอบอาชีพก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถมากนัก จึงทำให้ประชาชนขาดความสนใจข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างจริงจัง ดังนั้น จึงมีผลทำให้ประชาชนมีความรู้ไม่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อและระดับการรับสารนิเทศ พบว่า ประชาชนกลุ่มที่รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในระดับมากและระดับปานกลางจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจในระดับปานกลาง และจากสื่อบุคคลในระดับมากนั้น ทำให้ประชาชนมีความรู้สูงกว่ากลุ่มอื่น คือมีความรู้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ที่เป็นเช่นนั้นนี้อาจเป็นเพราะว่า สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ (วารสารและหนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ) เป็นสื่อที่ประชาชนสามารถอ่านทบทวนได้ และ

ถ้าผู้รับสื่อฯได้อ่านโดยปราศจากการบังคับ แสดงว่ามีความตั้งใจที่จะศึกษาให้ได้รับความรู้อย่างจริงจัง การอ่านจากสื่อสิ่งพิมพ์จึงทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมที่ ส่วนสื่อบุคคลนั้น เป็นสื่อที่มีการสื่อสารแบบสองทาง คือ สามารถรับและโต้ตอบซักถามทำให้เกิดความเข้าใจได้ ผู้ให้ข้อมูลก็สามารถยืนยันประเด็นที่สำคัญๆ ได้ด้วย และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สื่อทั้งสามประเภทดังกล่าวนี้ ประชาชนต้องใช้เวลาอ่าน หรือเข้าฟังการฝึกอบรม ดังนั้นประชาชนจึงต้องมีความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้คุ้มค่ากับเวลาที่สูญเสียไป ซึ่งต่างจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อกระจายข่าว ซึ่งประชาชนสามารถฟังและทำกิจกรรมอื่นไปพร้อมๆ กันได้ ซึ่งการฟังบางครั้งก็ขาดความตั้งใจจึงทำให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวไม่เกิดความรู้ความเข้าใจเท่าที่ควร

3. เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่มีระดับการรับสารนิเทศต่างกัน จำแนกตามสื่อประเภทต่าง ๆ

3.1 สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ ต่างระดับกัน มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่างานปัจจุบันสื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ เป็นสื่อที่ประชาชนนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย และมีแทบทุกครัวเรือน เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพทุกระดับการศึกษา และไม่มีข้อจำกัดสำหรับผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก ทั้งนี้เพราะ สื่อโทรทัศน์นั้นเสนอสาระความรู้ที่ทำให้ประชาชนได้สัมผัสทั้งเสียงและภาพที่มีลักษณะการเคลื่อนไหว จึงทำให้ประชาชนเข้าใจและจดจำได้ง่ายและแม้ว่าสื่อวิทยุจะมีเฉพาะเสียง แต่ก็มีข้อได้เปรียบ คือผู้รับสามารถเปิดรับข่าวสารความรู้ต่างๆได้ ในขณะที่ทำกิจกรรมอื่น และยังสามารถพกพาติดตัวไปไหนได้อย่างสะดวกทุกหนทุกแห่งแม้ไม่มีไฟฟ้าใช้ ดังนั้น จึงทำให้ประชาชนที่ได้รับสารนิเทศจากสื่อทั้งสองดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

3.2 สื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (จุลสาร, แผ่นพับ, ปรสเตอร์ ฯลฯ) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากและปานกลาง มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สูงกว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการใช้สื่อทั้งสองประเภท

ดังกล่าวมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่น การอ่านหนังสือไม่ออกซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการใช้สื่อประเภทนี้ แม้ว่าคนอ่านหนังสือไม่ออกจะทราบข่าวสารในสิ่งพิมพ์ดังกล่าวได้จากคนอื่นที่อ่านว่าที่หนึ่งหรือคนอื่นอ่านแล้วนำมาเล่าต่อก็ตาม ข่าวสารที่อาจบิดเบือนไปตามอารมณ์หรือทัศนคติของผู้บอกเล่า จึงทำให้เกิดการรับข่าวสารที่ผิดพลาดได้ นอกจากนี้ การจัดส่งสื่อทั้งสองประเภทดังกล่าวไปยังหมู่บ้านต่างๆ ยังไม่สะดวกเท่าที่ควร จึงทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารล่าช้าและไม่สม่ำเสมอ หรือแม้ว่าบางหมู่บ้านมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านแล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัจจุบันแทบทุกครัวเรือนมีสื่อโทรทัศน์ และวิทยุแล้ว ดังนั้น การจัดซื้อสื่อประเภทดังกล่าว ประชาชนก็เห็นว่าเป็นการฟุ่มเฟือยเกินไป

นอกจากนั้น สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ เป็นสื่อที่ถูกผลิตขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งส่วนมากก็ผลิตขึ้นโดยหน่วยงานของทางราชการหรือเอกชน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่มุ่งเน้นเฉพาะกลุ่ม ซึ่งส่วนมากก็เน้นเฉพาะส่วนราชการด้วยกัน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ไปยังหมู่บ้านชนบทแทบจะไม่มีหรือมีก็น้อยมาก ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารความรู้ต่างๆ ไม่ทั่วถึง ประชาชนผู้ที่มีโอกาสรับสารนิเทศในระดับมาก จึงมีความรู้มากกว่าประชาชนผู้ที่มีโอกาสรับสารนิเทศในระดับน้อย

3.3 สื่อบุคคลและหอกระจายข่าว พบว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศจากสื่อบุคคลและหอกระจายข่าว มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมาก มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่า ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับปานกลาง และระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนยังไม่มีบุคลากรที่มีความรู้และมีหน้าที่ในการเผยแพร่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยตรง ในระดับตำบลหรือระดับหมู่บ้าน และความถี่ในการให้ความรู้ก็น้อยมาก ประกอบกับตัวผู้ให้ข่าวสารเอง ไม่สามารถกระตุ้นให้ประชาชน ที่มารับความรู้เกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการถ่ายทอด จึงทำให้ประชาชนได้รับสารนิเทศไม่เป็นไปอย่างที่ต้องการ และในบางครั้งถ้าหน่วยงานของทางราชการจัดรายการเผยแพร่ความรู้ขึ้น ส่วนมากรูปแบบจะเป็นทางการเกินไป เช่น การฝึกอบรม ซึ่งทำให้ประชาชนต้องเสียสละเวลาเข้าฝึกอบรมไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นได้ จึงทำให้ประชาชนชนบางกลุ่มเท่านั้น ที่จะเข้าฝึกอบรมได้ ดังนั้นกลุ่มผู้ที่มีโอกาสเข้าฝึกอบรมซึ่งได้

รับสารนิเทศมากกว่า จึงมีความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมและได้รับสารนิเทศในระดับน้อย เพราะผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมต้อง มีความตั้งใจ และมีความสนใจจริงจนได้รับสารนิเทศเพื่อทำหน้าที่คู่กับเวลาที่สูญเสียไป

ส่วนหอกระจายข่าวนั้น ปัจจุบัน รัฐบาลก็สนับสนุนให้มีการจัดตั้งหอกระจายข่าวเพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้ต่างๆ ให้กับประชาชนได้ทราบ จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนกลุ่มที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมาก มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับปานกลางและระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าบางหมู่บ้านใช้หอกระจายข่าว เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวต่างๆ ไปเท่านั้น บางหมู่บ้านมีหอกระจายข่าวก็ไม่ค่อยได้ใช้ ทั้งนี้ เพราะว่าไม่มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมค่าไฟฟ้า และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับสภาพการกระจายของการตั้งบ้านเรือน ซึ่งทำให้ประชาชนบางกลุ่มได้รับข่าวสารไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จากสาเหตุต่างๆ ดังกล่าว จึงทำให้ประชาชนกลุ่มที่มีโอกาสได้รับสารนิเทศในระดับมาก มีความรู้สูงกว่าประชาชนกลุ่มที่มีโอกาสรับสารนิเทศในระดับน้อย

4. เปรียบเทียบความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนผู้ที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภท พบว่า

ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อแต่ละประเภทมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นก็คือ ประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคลมีความรู้สูงกว่าประชาชนที่มีระดับการรับสารนิเทศในระดับมากของสื่อหอกระจายข่าว สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ในการศึกษารั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคล มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารนิเทศจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และหอกระจายข่าว คือ สื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ มีจำนวน 31 คน สื่อบุคคล มีจำนวน 10 คน ส่วนสื่อโทรทัศน์ มีจำนวน 160 คน สื่อวิทยุ มีจำนวน 164 คน และสื่อหอกระจายข่าว มีจำนวน 55 คน ดังนั้นจึงทำให้ค่าเฉลี่ยความรู้ของผู้ที่รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคลอยู่ในระดับสูง หรืออาจเป็น เพราะว่า ผู้ที่รับสารนิเทศจากสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคลนั้น จะต้องเสียสละเวลาในการอ่าน หรือการเข้าฝึกอบรมจากสื่อบุคคล ดังนั้นผู้ที่รับสารนิเทศจากสื่อทั้งสองประเภท จะต้องให้

ความสนใจและมีความตั้งใจในการรับสารนิเทศ เพื่อที่จะทำให้ผู้รับสารนี้ใช้เวลาที่สูญเสียบไป หรืออาจเนื่องมาจากว่าสื่อบุคคลนั้น ผู้ที่หาหนทางที่เผยแพร่ความรู้มีการเข้าถึงประเด็นที่สำคัญๆ จึงทำให้ผู้รับสามารถเข้าใจและจดจำได้มากกว่าการที่ฟังและดูจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และหอกระจายข่าว ซึ่งสื่อทั้งสามประเภทนั้น จะเห็นได้ว่า ประชาชนรับสารนิเทศมีจำนวนมากจริงแต่ผู้รับจะรับและดูเพียงผ่านๆ ไปเท่านั้น จึงทำให้ระดับความรู้อยู่ในระดับน้อยกว่าสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคล

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการวิจัย พบว่า สื่อบุคคล และสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างได้รับสารนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่สื่อทั้ง 2 ประเภท ดังกล่าวส่งผลให้ประชาชน มีความรู้ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น รัฐบาลควรสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาควรช่วยกันส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว อาจจะโดยวิธีการฝึกอบรมเพื่อที่จะได้ออกไปเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนในระดับตำบลและระดับหมู่บ้านให้มากขึ้น และควรกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดไป ส่วนสื่อวารสารและหนังสือพิมพ์รวมทั้งสิ่งพิมพ์-เฉพาะกิจอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการคมนาคม การอ่านหนังสือไม่ออกของประชาชน หรือการเผยแพร่ข่าวสารยังไม่ทั่วถึงหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนก็ควรปรับปรุง ซึ่งอาจกำหนดเป็นนโยบายไว้อย่างชัดเจน หรืออาจจะประสานงานกับกานัน ผู้ใหญ่บ้าน หรืออาสาสมัครของหมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้เพิ่มมากขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับสารนิเทศในระดับมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ควรที่จะมีการปรับปรุงหรือเพิ่มปริมาณของรายการที่มีเนื้อหาในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมออกเผยแพร่โดยใช้สื่อโทรทัศน์ให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการผลิตสื่อวีดิทัศน์ให้หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัดช่วยเผยแพร่ข่าวสารความรู้ได้อีกทางหนึ่งด้วย

3. จากผลการวิจัย พบว่า สื่อวิทยุและหอกระจายข่าว เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับสารนิเทศในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากว่าสื่อทั้งสองประเภทนี้มีลักษณะเหมือนกัน คือประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารได้ในขณะที่กำลังทำกิจกรรมอื่นอยู่ ซึ่งทำให้ไม่ต้องเสียเวลานั่งดูหรือนั่งอ่าน ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนก็ควรจะผลิตรายการ

เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นให้มากกว่าเดิมหรืออาจสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรายการต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้มากยิ่งขึ้น

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น เช่น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำจังหวัด ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการผลิตสื่อหรือใช้สื่อประเภทอื่นๆ ให้มากขึ้น เช่น การผลิตสื่อวีดิทัศน์ หรือ จัดทำรายการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเผยแพร่ทางวิทยุ และกระจายข่าวให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจจะใช้สื่อพื้นบ้าน อันได้แก่ หนังสือ มนราที เป็นต้นนำเสนอความรู้ให้แก่ประชาชนได้อีกวิธีการหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเปรียบเทียบผลของการให้สารนิเทศผ่านสื่อบุคคลและสิ่งพิมพ์ กับสื่ออื่นๆ ที่ประชาชนได้รับอยู่ตามปกติ ระหว่าง 2 หมู่บ้าน โดยการให้หมู่บ้านที่ 1 ให้ประชาชนรับสารนิเทศตามปกติ และอีกหมู่บ้านหนึ่งให้ประชาชนรับสารนิเทศตามปกติแต่เน้นสื่อบุคคลและสิ่งพิมพ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนิษฐา กอวัฒนา. การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพระภิกษุที่ได้รับการอบรมกับพระภิกษุที่ไม่ได้รับการอบรม ตามหลักสูตรพระสังฆาธิการอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม จันทรแแก้ว. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสยามการพิมพ์, 2530.
- เกษม จันทรแแก้ว และประพันธ์ รุกขสมบุรณ์. หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.
- เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศไทยในแง่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุติมาการพิมพ์, 2528.
- คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2530.
- _____. รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2523.
- ชวรัตน์ เชิดชัย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- ชุติมา สัจจานันท์. สารนิเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช, 2530.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. "ปัญหาสภาวะแวดล้อมทะเลสาบสงขลา," วารสารสงขลานครินทร์, 4(3) : 243-256 ; กรกฎาคม - กันยายน 2525.
- ณรงค์ สมพงษ์. สื่อเพื่องานส่งเสริมและเผยแพร่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน, 2530.
- ดารุณี อยู่ตระกูล. ความรู้และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมภู่. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. ถ่ายเอกสาร.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. การสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : อารัมภ์, 2529.

ทักษิณคดีศึกษา,สถาบัน. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 4. สงขลา :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529.

ธนวดี บุญลือ. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2531.

ัญญา จิตโรสภา. วิธีรับข่าวสาร ความรู้ เจตคติ และการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์-
ทรัพยากรธรรมชาติ ของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. ถ่ายเอกสาร.

นาท ต้นทวีรุฬห์. สารสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ : คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2519.

บุญศรี ปราบณศักดิ์ และศิริพร จิรวัดกุล. การสื่อสารเพื่อคุณภาพการพยาบาล. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ประมะ สดะเวทิน. นิเทศศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พจนานถ ชัยอยุธยา. การศึกษาพฤติกรรมหารับข่าวสารทางราชการของชาวบ้านตำบล

เกาะยออำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ภาคนิพนธ์ กศ.บ. สงขลา : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2528. พิมพ์ดีด.

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2531.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-

วิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

พวา พันธุ์เมฆา. สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

ภมรรัตน์ สุธรรม. ความรู้และทัศนคติของประชาชนอำเภอเกาะพะงันที่มีต่อการอนุรักษ์-

ทรัพยากรชายฝั่ง. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.

ถ่ายเอกสาร.

มนัส สุวรรณ. รายงานการวิจัยเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจระดับตำบลในเรื่องทรัพยากร-

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่าน. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่, 2531.

แม่น้ำมาส ขวลิขิต. "นโยบายสารสนเทศและระบบสารสนเทศแห่งชาติ," วารสารห้องสมุด.

29 (1) : 5-15 ; มกราคม-มีนาคม 2528.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

ราชบัณฑิตยสถาน. ศัพท์บัญญัติถึอังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2532.

วันเพ็ญ สุรฤกษ์. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2523.

วิชัย เทียนน้อย. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา, 2533.

วิชาดา สุคันธรัต. "บทบาทของห้องสมุด : การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม." วารสารห้องสมุด. 35 (3) : 16-19 ; กรกฎาคม-กันยายน 2534.

วุฒิ โสณแก้ว. ความรู้และทัศนคติของประชาชนต่อการปลูกสร้างสวนป่า. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. ถ่ายเอกสาร.

สหพานุกรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

สมควร กวียะ. นิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

สมศักดิ์ รัชคนกุล. มลพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2533.

สิ่งแวดล้อมภาคใต้, สำนักงาน. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาคใต้. สงขลา : สำนักงาน, 2536.

สุชาติ สุขคง. ทัศนคติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพะยั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531. ถ่ายเอกสาร.

สุชัย ลูมมานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์กับเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531. ถ่ายเอกสาร.

- อัปสร เสถียรทิพย์. ความสนใจและพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของเด็ก.
วิทยานิพนธ์ ว.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพา ถ้วยงาม. ความรู้และเจตคติในการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกรจังหวัดชลบุรี.
วิทยานิพนธ์ สก.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.
ถ่ายเอกสาร.
- Agee, Warren K. Introduction to Mass Communications, 9th ed.
New York : Harper & Row, 1988.
- Edward, Sapir. "Communication," in Encyclopedia of the Social Sciences, V.3. p. 28. New York : Macmillan, 1967.
- Harrod, Leonard Montague. Harrod's Librarians' Glossary of Terms Used in Librarianship, Documentation and the Book Crafts and Reference Book. 7th ed. Gowers : Gower, 1987.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Journal of Educational and Psychological Measurement. 30 : 607-610 ; Autumn 1970.
- Miller, George A. Language and Communication. New York : McGraw-Hill, 1951.
- Rogers, Everett M. and Svenning Lynne. Modernization Among Peasants : the Impact of Communication. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1969.
- Schmerzler, Seth Martin. "Attitudes toward Environmental Conservation in the Kingdom of Tonga : Observed Behavior and Implications for Environmental Education," Dissertation Abstracts International. 52 (10) : 3644-A ; April 1992.
- Webster's Third New International Dictionary of the English Language.
Springfield, Massachusetta : A Merrian-Webster, 1983.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย

พฐท

ที่ ทม 1007/0433

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 มกราคม 2538

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

เรียน ดร. สมศักดิ์ รัตนกุล และอาจารย์ สมบัติ เทพรส

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวรัชฎี ศรีศักดิ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชา เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้ มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา

ทั้งนี้อยู่ในความดูแลของ

รศ. พวาท พันธุ์เมฆา

ประธาน

อาจารย์ นางนวล พงษ์ไพบูลย์

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใดๆ ที่จะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119

กรุณา

ที่ หม 1007/0434

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 มกราคม 2538

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน รศ. ประมาณ เทพสงเคราะห์

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวรัชฎี ศรีศักดิ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชา
เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้ มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา

ทั้งนี้อยู่ในความดูแลของ

รศ. พว พันธ์เมฆา

ประธาน

อาจารย์ นงนวล พงษ์ไพบูลย์

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใดๆ ที่จะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ

แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบฉบับนี้ แบ่งออกได้ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการได้รับสารนิเทศเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากสื่อประเภทต่างๆ

แบบทดสอบ วัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบปลายเปิด มีจำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบถูก - ผิด มีจำนวน 11 ข้อ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความหรือกรอกข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. ระดับการศึกษา

() ระดับประถมศึกษา () ระดับมัธยมศึกษา () ระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่า

3. อาชีพ

() อาชีพหลัก..... () อาชีพรอง.....

4. รายได้

() ต่ำกว่า 2,000 บาท () 2,000 - 4,000 บาท

() 4,001 - 6,000 บาท () 6,001 - 10,000 บาท

() สูงกว่า 10,000 บาท

5. อายุ..... ปี

6. ที่อยู่ หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....

ตอนที่ 2 ระดับการได้รับสารสนเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากสื่อประเภท
ต่างๆ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการทราบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับความรู้
เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อต่างๆ ทั้ง 6 ประเภท ในระดับมากน้อย
เพียงใด ขอให้ท่านถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่าสื่อประเภทต่อไปนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เขาในระดับใด โดยบอกสื่อทั้ง 6 ประเภทก่อน แล้วให้เลือก
ตอบสื่อที่ให้ความรู้สูงสุดเป็นอันดับแรก ซึ่งอาจเป็นระดับมาก หรือปานกลาง ตาม
ความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นจึงถามสื่ออื่นๆ ที่ให้ความรู้ในระดับที่ลดหลั่นกัน
ลงไป

สื่อ	ระดับการรับสารสนเทศ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. โทรทัศน์.....			
2. วิทยุ.....			
3. วารสารและหนังสือพิมพ์.....			
4. จุลสาร,โปสเตอร์,แผ่นพับ, .ใบปลิว, ฯลฯ.....			
5. เจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคใด, กลุ่มชมรม..... อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษา, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พัฒนาการ ฯลฯ.....			
6. หอกระจายข่าว			

กาที่แจ้ง แบบทดสอบ วัดความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแบ่งเป็น 2 ตอนมีทั้งหมด 30 ข้อ

ตอนที่ 1 เป็นแบบคำถามปลายเปิด มีจำนวนทั้งหมด 19 ข้อ ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะใช้วิธีพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ อธิบายความหมาย พฤติกรรม หรือระบุสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจ ถ้าหากคำตอบตรงกับความเป็นจริง หรือแนวคิดที่ควรจะเป็นก็ถือว่าเกินคำตอบที่ถูกต้อง

1. ท่านเข้าใจว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึงอะไร.....
 - 0 ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา
 - 0 สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต
 - 0 สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
2. ท่านเข้าใจว่า ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึงอะไร.....
 - 0 สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่มีอยู่ตามธรรมชาติ
 - 0 ทุกๆ สิ่งที่ธรรมชาติสรรสร้างไว้
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
3. ท่านคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติ มีความสำคัญอย่างไร.....
 - 0 เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต คือเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและ ยารักษาโรค
 - 0 นามานประติษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึงอะไร.....
 - 0 การนำเอาสิ่งแวดล้อมมาใช้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - 0 การเก็บรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพอยู่เหมือนเดิม
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านคิดว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควรปฏิบัติอย่างไร.....
- 0 ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือหาวัสดุอื่นมาทดแทน
 - 0 ใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบ รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต
 - 0 ทรัพยากรที่เสื่อมโทรม ควรมีการบูรณะฟื้นฟูและปรับปรุงให้ดีขึ้น
 - 0 หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรมีการจัดตั้งชมรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้น
 - 0 รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. ท่านคิดว่าผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือใคร.....
- 0 ประชาชนทุกคน
 - 0 เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. ท่านคิดว่าเหตุผลสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่ออะไร.....
- 0 เพื่อป้องกันการขาดแคลนทรัพยากร
 - 0 เพื่อป้องกันการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย
 - 0 เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศและมีเศรษฐกิจที่มั่นคง
 - 0 เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
8. ท่านคิดว่าปัจจุบัน สภาพป่าชายเลนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีลักษณะ เป็นอย่างไร.....
- 0 มีสภาพเสื่อมโทรมและพื้นที่ลดลง
 - 0 จำนวนพันธุ์ไม้หลายชนิดสูญพันธุ์และที่เหลืออยู่ก็อยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. ท่านคิดว่าป่าชายเลนมีความสำคัญอย่างไร.....
- 0 เป็นที่อยู่อาศัยและที่อนุบาลของสัตว์น้ำในระยะตัวอ่อน
 - 0 เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำและที่กักของแถมบางชนิดที่อพยพตามฤดูกาล
 - 0 เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ไม้หลายชนิด เช่น แสม กระจง กาง หงอนไก่ทะเล ฯลฯ
 - 0 เป็นแหล่งกักเก็บสารแปลกปลอม หรือสารพิษต่างๆไม่ให้ไหลลงสู่ทะเล
 - 0 เป็นฉากกับังลมพายุ
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
10. ท่านคิดว่าผลจากการเสื่อมโทรมของป่าชายเลนมีผลกระทบต่อสิ่งใดบ้าง.....
- 0 ทำให้พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ สูญพันธุ์ไป
 - 0 ทำให้สัตว์น้ำบางชนิดสูญพันธุ์หรือลดน้อยลง
 - 0 ทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดินแถบชายฝั่ง
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
11. การแก้ปัญหาการทำลายป่าชายเลนควรเป็นภาระหน้าที่ของใคร.....
- 0 ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแถบชายฝั่งทะเลสาบสงขลา
 - 0 ผู้ประกอบการจากป่าชายเลน เช่น ชาวประมง ชาวนากุ้ง ฯลฯ
 - 0 เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเอกชน
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
12. ถ้าหากต้องการฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาควรปฏิบัติอย่างไร..
- 0 กำหนดพื้นที่ป่าชายเลนเป็นเขตอนุรักษ์ให้ชัดเจน
 - 0 กำหนดพื้นที่ที่จะให้ประชาชนใช้ประโยชน์ไว้อย่างชัดเจน
 - 0 พื้นที่ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมควรมีการปลูกทดแทน
 - 0 ควรลดปริมาณการใช้ฟันและถ่าน
 - 0 ควรยกเลิกการสัมปทานพื้นที่ป่าชายเลน
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

13. ท่านคิดว่าปัจจุบันสภาพของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาเป็นอย่างไร.....
- 0 สัตว์น้ำหลายชนิดสูญพันธุ์และกำลังจะสูญพันธุ์
 - 0 สัตว์น้ำแต่ละชนิดที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อย
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
14. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดจึงทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลง.....
- 0 ชาวประมงเพิ่มขึ้นและใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทันสมัยขึ้น
 - 0 ถักลอบจับสัตว์น้ำด้วยวิธีการและใช้เครื่องมือที่กรมประมงห้าม
 - 0 พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณทะเลสาบสงขลาเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว
 - 0 ปัญหาน้ำเสียจากการระบายน้ำของโรงงานอุตสาหกรรม
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
15. ท่านคิดว่าแนวทางการอนุรักษ์สัตว์น้ำควรทำอย่างไร.....
- 0 ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำตามเงื่อนไขที่กรมประมงกำหนด
 - 0 ช่วยกันระวังมิให้มีการจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่
 - 0 ให้ความร่วมมือกับกรมประมงในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่กำลังสูญพันธุ์
 - 0 กำหนดเขตห้ามทำประมงและลักษณะเครื่องมือทำประมงให้ชัดเจน
 - 0 รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งให้มากขึ้น
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
16. ท่านคิดว่าสาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบเน่าเสียเนื่องจากอะไร.....
- 0 ประชากรบริเวณทะเลสาบเพิ่มขึ้น
 - 0 โรงงานอุตสาหกรรมรอบทะเลสาบเพิ่มขึ้น
 - 0 จำนวนฟาร์มกุ้งรอบทะเลสาบเพิ่มขึ้น
 - 0 ประชาชนใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตรกรรมในปริมาณมากเกินไป
 - 0 การแพร่พันธุ์และการตายของวัชพืชน้ำในทะเลสาบ
 - 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

17. ท่านคิดว่าควรมีวิธีป้องกันปัญหาน้ำเสียในทะเลสาบสงขลาอย่างไร.....

- ☐ 0 บำบัดน้ำเสียในระดับครัวเรือนให้ถูกต้อง
- ☐ 0 โรงงานอุตสาหกรรมและฟาร์มกุ้งควรบำบัดน้ำให้สะอาดก่อนปล่อยลงสู่ทะเล
- ☐ 0 เกษตรกรควรใช้น้ำปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เหมาะสม
- ☐ 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

18. ท่านคิดว่าเราต้องอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไว้เพื่ออะไร.....

- ☐ 0 เพื่อให้มีน้ำใช้เพียงพอแก่ความต้องการ
- ☐ 0 เพื่อให้ได้น้ำที่มีคุณภาพดี ใสสะอาด ไว้ใช้ต่อไป
- ☐ 0 เพื่อลดการสูญเสียน้ำจากการใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ
- ☐ 0 เพื่อเพิ่มระดับของน้ำใต้ดินและลดการสูญเสียน้ำที่ไหลบ่า
- ☐ 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

19. ท่านคิดว่าการเน่าเสียของน้ำมีผลกระทบต่อสิ่งใด.....

- ☐ 0 สุขภาพของประชาชน
- ☐ 0 ปริมาณของสัตว์น้ำ
- ☐ 0 สภาพของดิน
- ☐ 0 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามตั้งแต่ข้อ 20 - 30 เป็นแบบถูก-ผิด ให้ท่านกาเครื่องหมาย /
หน้าข้อที่ท่านเห็นว่าถูก และกาเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ท่านเห็นว่าผิด

-20. มนุษย์ไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะธรรมชาติช่วยรักษาสมดุล
ของมันอยู่แล้ว
-21. การใช้พลาสติกแทนวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
-22. หน่วยงานเอกชนไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพราะเป็น
หน้าที่ของรัฐบาลฝ่ายเดียว
-23. การตัดไม้ในป่าชายเลนเพื่อทำฟืนใช้ครัวเรือน ไม่ถือว่าเป็นการทำลาย
สิ่งแวดล้อม
-24. ประชาชนสามารถจับสัตว์น้ำบางชนิดจนอดูวางไข่ได้เพราะทำให้ได้ราคาดี
-25. ควรซื้ออุปกรณ์การจับสัตว์น้ำเพราะทำให้ได้สัตว์น้ำในปริมาณมากโดยไม่ต้อง
เสียเวลา
-26. การที่รัฐบาลห้ามไม่ให้ชาวประมงใช้โพงพางจับสัตว์น้ำในเขต 3 กิโลเมตรจาก
ชายฝั่ง เพราะจะทำให้สัตว์น้ำสูญพันธุ์
-27. การขุดลอกร่องน้ำเพื่อพัฒนาการเดินเรือ ไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำลดลง
-28. มนุษย์ไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เพราะน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้
ตลอดไปไม่มีวันหมดสิ้น
-29. การจับปูเคยเพื่อการเกษตรกรรมในปริมาณมากเกินไป เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
น้ำในทะเลสาบเน่าเสีย
-30. การก่อสร้างบังกาลู หรือร้านอาหารบริเวณชายฝั่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพ
ของน้ำแถบชายฝั่ง

.....

ภาคผนวก ค
รายชื่อหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. อำเภอเมือง มีจำนวน 4 หมู่บ้าน คือ

ตำบลเกาะยอ ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9

ตำบลเขารูปช้าง ได้แก่ หมู่ที่ 8

2. อำเภอรันต มีจำนวน 5 หมู่บ้าน คือ

ตำบลระโนด ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4

ตำบลตะเครียะ ได้แก่ หมู่ที่ 2

ตำบลบ้านขาว ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4

3. อำเภอหาดใหญ่ มีจำนวน 3 หมู่บ้าน คือ

ตำบลคลองแห ได้แก่ หมู่ที่ 1

ตำบลคูเต่า ได้แก่ หมู่ที่ 1

ตำบลน้ำไคย ได้แก่ หมู่ที่ 5

4. อำเภอสิงหนคร มีจำนวน 10 หมู่บ้าน คือ

ตำบลคลองรี ได้แก่ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 9

ตำบลชูต ได้แก่ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 7

ตำบลท่าหิน ได้แก่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 8

5. อำเภอสิงหนคร มีจำนวน 12 หมู่บ้าน คือ

ตำบลหัวเขา ได้แก่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6

ตำบลบางเจียต ได้แก่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3

ตำบลสิงหน้อ ได้แก่ หมู่ที่ 4

ตำบลท่าแบ ได้แก่ หมู่ที่ 2

ตำบลปากกรอ ได้แก่ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 6

ตำบลชะแล้ ได้แก่ หมู่ที่ 4

ตำบลป่าขาด ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4

6. อำเภอกระแสนธุ์ มีจำนวน 8 หมู่บ้าน คือ

ตำบลเกาะใหญ่ ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 11

ตำบลเชิงแส ได้แก่ หมู่ที่ 3

ตำบลโรงง ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวรัชนิย์	ชื่อสกุล ศรีศักดิ์ดา
เกิดวันที่ 16 เดือนกันยายน	พุทธศักราช 2505
สถานที่เกิด	อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	140/107 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	บรรณารักษ์ 4 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 โทร (074) 313173 ต่อ 175

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง 93000
พ.ศ. 2527	ป.กศ.(บรรณารักษศาสตร์) จากวิทยาลัยครูยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 94000
พ.ศ. 2530	กศ.บ.(บรรณารักษศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
พ.ศ. 2538	ศศ.ม.(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร